...Ы ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

Бурят-Монголой ҮНЭН

...СС-эй Бурят-Монголой обкомой, БМАССР-эй Верховно Соведэй, КПСС-эй Улан-Удын горкомой орган.

№ 152 (7152)
ИЮНИИН
29
СРЕДА
1955 он

Сэн 20 мүнгэн.

МҮНӨӨДЭРЭЙ НОМЕРТО:

Техникын хүсые дүүрэнээр ашаглаха

...ртин, правительствымнай зүгһөө ...ай бүтээсые эрид шууд дээшэ...жэ, промышленна предприяти ...эй продукци үйлэдбэрилхэ гү... түсэбые саг болзор соонь ...эхэ ба үлүүлэн дүүргэхэ хэ... онсо анхарал хандуулагда... Арадай ажахын саашанхи ...лтын үндэһэ һуури болог... ороноймнай хүндэ промыш...сть жэлһээ жэлдэ предприяти, ... колхоз ба совхозуудые бүтээсэ ...й шэнэ техникээр хангана.

...омышленна предприяти бүхэн...алай бүтээсые эрид шууд дээ...үлхын тулада үйлэдбэридэ бай...баяи техникые дүүрэн хүсөөрнь ... ехэтэйгээр хэрэглэхэ гээшэ ...шухала. Юуб гэхэдэ, социалис...кэ промышленностиин үйлэдбэ...рандаа түрүү техникын хүсэн ... үндэһэлнэ бшуу. Түрүү пред...тинуудай коллективүүд барижа ...ан машина зэмсэгүүдээ һайнаар ...лаһанай, ажалай эмхидхэлые ... һайжаруулһанайнгаа ашаар ...мэриингөө бүтээсые горьтой... дээшэлүүлжэ, продукци үйлэд...лхэ табадахи табанжэлэйнгээ ...ые болзорһоонь урид дүүргэжэ ...а.

...э тоодо мүн манайшье респуб... промышленностиин түрүү...баян техникые зүбөөр ашагла...үрэнэй түсэбые заатагүй дүүр... талаар харюусалгатай зорил...амжалтатайгаар шиидхэнэ. Жэ...олгон Улан-Удын сэмбын фаб... абаад үзээ. Эндэ нооһо ээрэ...эмбэ нэхэдэг станогууд болон ... машинанууд жэл ерэхэ бүри ...ар ашаглагдана, элдэб шалта...уд дээрэһээ станогуудай миин ... ябадал ехээр үсөөрөө. Тэрэ...шаар фабрикын хүдэлмэришэ...ажалай бүтээсэ хараа байса ...элнэ, квартал бүхэндэ түсэбһөө ...р хэдэн мянган метр сэмбэ нэ...ж, худалдаа наймаанай органи...уудта тушаагдана. Тэрэшэлэн ...Удын модоной заводто түс ...ал муу бэшээр шиидхэгдэдэг ...а. Түс заводойхид машина, зэм...дые дүүрэн үсөөрнь ашагла...йгаа хамта, ажал ехэтэй хүдэл...нүүдые механизацилна, уралан ...жуулгын дурадхалнуудые үй...эри дээрээ үргэнөөр нэбтэрүү... техникынгээ бүтээсые дээшэ...нэ. Мүнөө энэ заводой коллек...валовой продукци үйлэдбэрилхэ ...жэлэйнгээ түсэбые болзор...ь 7 һара урид дүүргээд байна.

...төөр, республикымнай олонхи ...приятинуудай хүтэлбэрилэгшэд, ...нернүүд, технигүүд ажалай бү...е дээшэлүүлхын түлөө тэмсэл...техникые дүүрэн хүсөөрнь ашаг...ада хэрэгтэй анхарал оролдолго ...нагүй. Эдэл предприятинуудта ...укци үйлэдбэрилхэ һарын, квар...на түсэбүүд саг болзор соогоо ...тэгдэнэгүй, хэдэн мянган түхэ... эд бараан болон бусад хэрэг...үүд гүрэндэ дутуу үгтэнэ. Рес...икымнай нютагай промышлен...иин министерствын предприяти...та техникые ашаглалга илан... хангалтагүй гэжэ тэмдэглэхэ ...тэй. Министерствын зарим хү...эрилэгшэд олон промкомбина...ай хангалтагүй хүдэлмэриие ...шина зэмсэгүүднай хуушан» гэ...этын хүндэгүй шалтагаануудаар ...барилхые оролдодог зантай.

Тэрэшэлэн «Бурмонпромсоведэй» системын олзоборилгын артельнүүдтэ бүтээсэ ехэтэй элдэб янзын станогууд дүүрэн хүсөөрөө ашаглагдадаггүй байна.

Мүнөө колхозууд болон совхозууд партиин ЦК-гэй январска Пленумэй шиидхэбэриие бэелүүлэн, ниитынгээ малда тэжээлэй бата бэхи база байгуулхын тулада силоснэ түхеэрэлгэнүүдые, малай типовой байрануудые олоор барижа байна. Энэ гүрэн түрын удхашанартай хэрэгые иимэ үргэнөөр ябуулжа байха үедэ барилгада хюрөөдэгдэмэл материалай хэды ехээр хэрэглэгдэжэ байһаниинь мэдээжэ. Энэ ушарта аймагуудтахи промкомбинадууд ба олзоборилгын артельнүүд тёс, брус гэхэ мэтые хюрөөдэлгэ ба хирпиисэ үйлэдбэрилгэеэ хэзээ хэзээнэйхиһээ үргэдхэхэ уялгатай байгаа. Теэд, бодото дээрээ энэ шухала удхашанартай хүдэлмэри тэсэшэгүй муугаар ябуулагдажа байна. Хэрбээ промкомбинадууд, олзоборилгын артельнүүд модо хюрөөдэхэ рамануудые, хирпиисын түхеэрэлгэнүүдые һайнаар ашаглаад байгаа һаа, энэ уялгаяа амжалтатайгаар бэелүүлжэ шадаха зэргэтэй. Гэбэшье, Бичурын, Курумканай, Хэжэнгын промкомбинадууд, Кяхтын, Прибайкальска ба бусад аймагуудтахи олзоборилгын артельнүүд энэ талаар өөдтэй юумэ хэдэггүй, модо хюрөөдэдэг рамануудынь хэдэн үдэр миин байдаг.

Мүнөө ой модоной промышленностиин предприятинуудай хүдэлмэри имагтал техникын ашаар хэгдэнэ гээшэ. Тиимэһээ техникые муугаар лэ ашаглаһан леспромхозууд гээгдэлдэ ородог байна. Баргажанай, Итанцын леспромхозуудта хэдэн олон трактор болон автомашинанууд эбдэршоод хэбтэнэ. Тэдэниие хэрэглэжэ байгаа һаа, үдэр соо хэдэн арбаад кубометр модон таллуулагдаха, шэрэгдэхэ байгааб?

Баян техникые дүүрэн хүсөөрнь һайнаар ашаглан, ажалай бүтээсые ехээр дээшэлүүлхын тулада предприяти бүхэнэй хүтэлбэрилэгшэд, инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд шухала хэмжээ-ябуулгануудые хараалжа, тэрэнээ заатагүй бэелүүлхын түлөө оролдохо ёһотой. Хүдэлмэришэдэй шадабари мэргэжэлые дээшэлүүлэнгүйгөөр түс асуудалые шиидхэхын аргагүй. Тиимэһээ предприяти бүхэндэ техническэ һуралсал эмхидхэжэ, техникые, илангаяа шэнэ техникые шудалха ябадал эгээл шухала болоно.

Машина зэмсэгүүдые зааханшье миин байлгахагүйн тулада һара, квартал соо гүйсэд хүрэхэ түүхэй эд болон түлишэ, түрхихэ материал саг соонь бэлдэхэ хэрэгтэй. Нютагай промышленностиин министерствын ба «Бурмонпромсоведэй» системын предприятинуудай машина зэмсэгүүдэй заһабарилгые эрид һайжаруулха хэрэгтэй.

Ажалай бүтээсые эрид шууд дээшэлүүлжэ, табадахи табанжэлэй түсэбые уридшалан дүүргэхэ арга боломжонуудай нэгэн болохо техникын хүсые дүүрэнээр ашаглахын түлөө тэмсэлдэ хүдэлмэришэдые эдэбхитэйгээр хабаадуулхые предприяти бүхэнэй хүтэлбэрилэгшэдһөө партийна, профсоюзна ба комсомольско организацинуудһаа эригдэнэ.

Малдаа набшаһата тэжээл бэлдэе, үбһэ хуряалгые хүсэн түгэсөөр угтая!

Юу хүлеэнэб?

Энэ жэлдэ хура бороон һайнаар орожо, Закаменай аймагай колхозуудай үргэн ехэ сабшалангай газар дээрэ үсхэн һайн ногоон ургаа. Зарим сабшалангуудые үглөө мүнөөгүй түүбэрилэн сабшахаар болоо. Энэ жэлдэ үбһэндэ эртэлэн орогдохо байһыень мэдэһэн зарим колхозууд, жэшээлхэдэ, «Коммунизм», Кагановичын нэрэмжэтэ колхозууд үбһэ хуряалгадаа эртээнһээ бэлэдхэжэ захалаад, мүнөө энэ шухала хүдэлмэриие бэлэдхэл түгэсөөр угтажа байна. Нүхэр Санжитов түрүүлэгшэтэй «Коммунизм» колхоз үбһэ хуряалгада хэрэглэгдэхэ механизмуудаа заһабарилжа дүүргээ. 20 морин сенокосилка, 30 морин тармуур заһабарилагдажа дүүргэгдээ. Колхоз энэ жэлдэ шэнэ 30 морин сенокосилка худалдажа абанхай. Хамта 50 сенокосилкаар үбһэ сабшагдахаяа байна. Мүн гар зэр зэмгүүд хэрэгтэй соогоо бэлэдхэгдээ. Һаяхан колхозой правлени үбһэ хуряалгада ябаха бригаданууд болон звенонуудые бүридхэжэ дүүргэбэ.

Гэхэ зуура, аймаг соо үбһэ хуряалгадаа муугаар бэлдэжэ байһан колхозууд бии. Илангаяа Молотовой, Ждановай, Маленковой, Ленинэй нэрэмжэтэ колхозуудта үбһэ хуряалгада бэлэдхэл муугаар ябуулагдана. Эдэ колхозуудта үбһэ хуряалгада хэрэглэгдэхэ морин машинануудай заһабарилга һаял хахадлажа байна. Нүхэр Михайлов түрүүлэгшэтэй Кировэй нэрэмжэтэ колхоз үбһэ хуряалгадаа бэлэдхэжэ үшөө захалаадүй. Эдэ колхозууд мүнөө болотор юу хүлеэнэб?

Ленинэй, Сталинай нэрэмжэтэ колхозуудай сабшалан дээрэ МТС-эй механизаторнууд 1000—1000, «Победа», Ждановай, Ворошиловай нэрэмжэтэ колхозуудта—300—300 гектарай үбһэ механизмын хүсөөр хуряажа үгэхэ юм. Теэд эдэ колхозууд сабшалангуудаа тракторай ябахаар бэлдээгүй, модо шулууһаань сэбэрлээгүй. Закаменай МТС үбһэ хуряалгада хэрэглэгдэхэ механизмуудаа заһабарилжа дүүргэбэшье, колхозуудтаа гарганагүй. Хэдыхэн хоногһоо үбһэ сабшалга эхилхэнь. Бэлэдхэлэй хүдэлмэриие шамдуулхаар болоо.

Д. Иванов.

Үбһэ хуряалгадаа бэлэдхэнэгүй

Ленинэй нэрэмжэтэ колхоз Кяхтын аймаг соо эгээл томо колхоз юм. Түс колхоз энэ жэлдэ хамта 6 мянга гаран гектар сабшалан дээрэһээ үбһэ хуряажа абаха байна. Теэд колхозой правлени хабарайнгаа тарилгын хүдэлмэринүүдээр, барилгаараа һамаараад лэ, үбһэ хуряалгада бэлэдхэлэй хүдэлмэриие мартажархёо. Мүнөө эндэ оройдоол 5—6 морин сенокосилка, 8—9 морин тармуур заһабарилагдаа. Тармуур, аса, хажуур гэхэ мэтын зэр зэмсэгүүд холо-дутуу.

Колхозой правлени мүнөө болотор тэжээл бэлэдхэлгэдэ ябаха бригаданууд болон звенонуудые хүдэлмэришэдөөр бүридхөөгүй, үбһэ хуряалгын хүдэлмэринүүдэй график зохёогоодүй байһаар.

Үнгэрэгшэ жэлдэ үбһэ хуряалгые мүн лэ бэлэдхэл муутайгаар угтаһан дээрэһээ колхоз энэ шухала хүдэлмэриие ехээр унжагайруулһан, үбһэ тэжээл багаар бэлэдхэжэ абаһан байха юм. Теэд мүнөө нёдондоной дутагдалнууд тэрэл хэбээрээ дабтагдажа байна. Үнгэрэгшэ жэлдэ яслинуудай эмхидхэгдээгүй дээрэһээ олон эхэнэрнүүд тэжээл бэлэдхэлэй хүдэлмэридэ хабаадалсаха аргагүй байгаа һэн. Теэд мүнөөшье яслинууд эмхидхэгдэнэгүй. Колхозой центр Усть-Киран тосхондо нэгэ ясли эмхидхээ нэрэтэй болоод лэ, колхозой комплексно бусад дүрбэн бригадада үшөө эмхидхэгдээдүй байһаар.

Мүнөө энэ колхозой зарим сабшалан дээрэ үсхэн һайн ногоон ургажа, үбһэ хуряалга хэдэхэн үдэрһөө эхилхэнь. Үбһэ хуряалгада бэлэдхэлэй хүдэлмэриие ойрын үдэрнүүдтэ түгэсхэхэ тушаа колхозой правлени, тэрэнэй түрүүлэгшэ нүхэр Воронцов яаралтай хэмжээнүүдые абаха ёһотой.

Д. Дашиев.

Набшаһата тэжээл суглуулна

Урда жэлнүүдтэ Түнхэнэй аймагай «Путь Ленина» колхоз набшаһата тэжээл бэлэдхэжэ малдаа эдюулдэг байгаа. Набшаһата тэжээлые мал, илангаяа хони ямаад айхабтар дуратайгаар эдидэг юм. Тиимэһээ колхоз энэ жэлдэшье набшаһата тэжээл бэлэдхэлгые саг болзортонь захалаа. Колхозой тарияанажалай 1-дэхи бригадынхид набшаһата тэжээл бэлэдхэхэ хүдэлмэридэ 30 гаран комсомолецууд болон залуушуулые табиһан байна. Звеное залуу комсомолец Максим Шарханов хүтэлбэрилнэ. Тэдэнэр мүнөө 60-аад центнер набшаһата тэжээл бэлэдхээд байна. Колхоз соо хамта 40 гаран тонно набшаһата тэжээл бэлэдхэгдээ.

Ой соо бэлэдхэгдэһэн набшаһата тэжээл тэндээ удаан саг хэбтүүлэгдэнгүй, малай байрада асарагдажа, боолтонууд болгогдон үлгэгдэнэ. Набшаһата тэжээл нара һалхинда хэбтүүлэгдэнгүй, бороондо угаагдангүй ногоохоноор хатаагдахадаа малда ехэ дуратайгаар эдигдэдэг юм.

Эдэ үдэрнүүдтэ манай колхозой малай гүүртэнүүд дээрэ силоснэ барилга үргэнөөр ябуулагдажа байнхай. Үбһэ хуряалга дүтэлжэ, энэ хүдэлмэридэ бэлэдхэл һүүлэй үдэрнүүдтэ илангаяа эршэмтэйгээр ябуулагдажа захалба.

Б. Бирбаев.

Орловско область. Хүдөө ажахын наукануудай кандидат Н. Н. Коровецкая гэгшээр хүтэлбэрилэгдэдэг Ливенскэ племенной рассаднигай коллектив ливенскэ үүлтэрэй гахайнуудые үсхэбэрилнэ. Иимэ үүлтэрэй эхэ гахайнууд 36 һаратайдаа, мүн тэрээнһээ дээшэшье болоходоо амидынгаа шэгнүүрээр 240 килограмм болодог юм. Зарим гахайнуудынь 400 килограмм болодог байна.

Энэ рассадник Сталинградска, Пензенскэ, Брянска, Курска, Воронежско, мүн бусад областьнуудай колхозуудта жэл бүри 3000—3500 племенной поршоонхонуудые эльгээнэ.

Энэ рассадник 1954 ондо болоһон Хүдөө ажахын бүхэсоюзна выставкэдэ хабаадалсаһан юм, 1955 оной выставкэдэ мүн лэ кандидат болонхой.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Ливенскэ гүрэнэй рассаднигай директор РСФСР-эй Верховно Соведэй депутат Н. Н. Коровецкая.

ТАСС-эй фотохронико.

РСФСР-эй загаһашадай кооперациин түлөөлэгшэдэй съезд болобо

РСФСР-эй загаһашадай кооперациин түлөөлэгшэдэй съезд Москвада болобо. Энэ коопераци олон кооперативуудһаа, эд хэрэглэгшэдэй обществонуудһаа, загаһашад-колхознигуудые, загаһанай заводуудай хүдэлмэришэдые, загаһа барилгын суднануудай командануудые хангадаг потребсоюзуудһаа бүридэдэг юм. Ороной зүг бүхэнһөө съезддэ ерэһэн делегадууд РСФСР-эй загаһашадай кооперациин үнгэрэгшэ жэлэй хүдэлмэриин дүн зүбшэн хэлсээ.

(ТАСС).

СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Үндэр тушаалта г-н Н. А. БУЛГАНИНДА

...ветскэ Союзда айлшалалгаяа ...тэхэдээ, Үндэр тушаалта Танай ... Тантай хамта ажалладаг нүхэ...най намда хандуулһан бүхы ан...лай, һайн хүсэлэй, айлшалуулан ...лһэнэй түлөө Танда үнэн сэдь... баясхалан хүргэхые хүсэнэб. ...ашье ябахадамни Советскэ Союз... арадай дуралалай зүндөө ...жо байһанда минии сэдь... хэды шэнээн гүнзэгыгөөр ...һыень Танине мэдэһэй гэжэ ...үсэнэб. Ябаһан газарнуудни, уулзаһан хүнүүдни һанаандам хододоо эли тодо байхал. Түс түс хараа бодолоо бүри гүнзэгыгөөр ойлголсолгодо ба манай хани барисаанда, мүн тэрэшэлэн ниитын аша туһын тулада ажаллахаар бидэнэрэй шиидэнги байлгада хэрбээ минии айлшалалгын туһалаа һаань, би хүсэд һайнаар шагнагдаа гээшэб.

Тантай Индидэ уулзахаяа хүлеэнэб.

Джавахарлал НЕРУ.

Варшава, 1955 оной июниин 25.

Малдаа тэжээл элбэгээр бэлэдхэе

Н. ДОРОФЕЕВ, КПСС-эй обкомой хүдөө ажахын таһагые даагаын өрлогшо.

Үнгэрэгшэ үбэлжэлгын үедэ Кударын, Кяхтын, Бичурын болон зарим бусад аймагуудай колхозууд үбһэ тэжээл багаар бэлэдхэһэн дээрэһээ ниитынгээ олон мал үхүүлһэн, турааһан байна. Тэрэшэлэн дурсагдаһан аймагуудай колхозууд үнеэдһээ бага һү һаадаг зандаа. Ажахын энэ жэлэй 8 һарын туршада Кударын аймагай колхозууд үнеэн бүриһөө 268 литр һү һаагаа. Энэнь нёдондоной энэ үеынхиһөө 28 литрээр бага.

Ургасын хойноһоо харууһалгын, үбһэ хуряалгада болон силос даралгада бэлэдхэлэй тон харюусалгатай хаһа ерэбэ.

Республикын колхозуудай жэл бүри бэлэдхэдэг тэжээлэй баланс соо сабшалангуудһаа хуряагдадаг үбһэн ехэ һуури эзэлдэг гээшэ. Үбһэн болбол тон үнэтэй тэжээл болоно. Үбһэн тэжээлые ямаршье мал эдидэг. Бобово ургамалнуудай сэсэглэжэ байхада, залаата ургамалнуудай залаагаа харбаха үедэнь хуряагаад, саг соонь һүрилэгдэһэн үбһэнь малда хэрэгтэй тэжээлэй бүхы бодосуудтайшье, үег шэмынгээ талаар ногоон тэжээлдэ дүтэрхы байдаг, тиимэһээ мал амтархан эдидэг юм. Һайн шэмэтэй үбһэ эдиһэн малай ашаг шэмэ түргэн дээшэлдэг байна.

Республикын колхоз болон совхозууд үбһэ хуряалгада жэгдэрэн орохо дүтэлөө. Колхозууд болон МТС-үүд тэжээл бэлэдхэлэй ехэ хэмжээнэй хүдэлмэри эмхидхэхэ ба үнгэргэхэ ёһотой. Тэдэнэр нёдондонойхидоо орходоо хоёр дахин ехэ үбһэ, 5-һаа үлүү дахин корнеплод, 10 шахуу дахин ехэ силос мүнөө жэлдэ бэлэдхэхэ ёһотой. Республикын колхозууд сабшалангайнгаа хойноһоо һайса харууһалбал, тэндэһээ үндэр ургаса абажа шадаха байна. Гэбэшье, колхозуудай олонхи сабшалангууд һайжаруулагдадаггүй дээрэһээ бирагүй ургаса үгэдэг байна. Сабшалангуудаа шулуу шохойһоо сэбэрлээд, уһалаад, шэнгэрүүлһэн шэбхээр үтэгжүүлбэл, колхозууд хэрэгтэй болохо үбһэ хуряажа, бүдүүн тэжээл бэлэдхэхэ түсэбөө дүүргэжэ шадаха ёһотой.

Үнеэдһээ жэлэй туршада ехэ һү һаахын түлөө, һү тушааха ба худалдаха түсэбөө болзорһоонь урид дүүргэхын түлөө социалистическэ мүрысөөн республикымнай колхозуудта үргэнөөр дэлгэрээ.

Түрүү һаалишад болон мал адуулагшадай республиканска зүблөөн республикын һаалишад болон мал адуулагшадта хандаһан хандалга соогоо һү, мяха үйлэдбэрилгые ехэдхэхын түлөө социалистическэ мүрысөөгөө ерэхэ жэлдэ үргэлжэлүүлэе гэжэ уряалаа.

Сагай шахардашоогүйдэ колхозуудай хүтэлбэрилэгшэд үбһэ хуряалгада болон силос даралгада хэрэглэгдэхэ зэр зэмсэгүүдээ ойрын сагта эрхим шанартайгаар бэлэдхэхын тула дары хэмжээ абаха ёһотой. Республикын машинно-тракторна станцинууд үбһэ хуряалгада ехэ үүргэ дүүргэхэ байна. Юуб гэхэдэ, мүнөө МТС-үүд тракторна болон өөрөө ябадаг олон тоото сенокосилка, тракторна тармуур, волокуша болон һүри хаядаг механизмуудаар хүсэд хангагдаһан гээшэ. Республикын МТС-үүд мүнөө 200 мянга гаран гектар сабшалангай үбһэ хуряаха юм. Энэнь нёдондонойхидо орходоо 34 мянган гектараар ехэ. Тэрэшэлэн МТС-үүд нёдондонойхиһоо 6—8 дахин ехэ хэмжээнэй силос дараха ёһотой. Гадна МТС-үүд бүхы сабшалангай талмайн сабшалга ба сомолгые 85 процент хүрэтэр, һүрилэлгые—80 процент хүрэтэр механизацилха байна.

Эдэниие бултыень абажа харахада, МТС-үүд нилээдгүй ехэ ажал хэхэ ёһотой байна. Тиимэһээ МТС-үүд үбһэ хуряалгын бүхы машинануудай заһабарилгые түргэдхэхэ, силос хэршэдэг механизмуудые болон силосо-соломорезкэнүүдые хүсэд бэлэдхэхэ, кукурузын буурсагуудые ба эшэ набшаһыень амяарнь хадахын тула таряанай комбайнуудые мүнөөнһөө тааруулжа захалха ёһотой. Тэрэшэлэн силос дарахын тула хадагдаһан эшэ набшые шэрэхэ тракторна тэргэнүүдые олоор бэлэдхэхэ шухала.

Гэбэшье, үшөө олон МТС-үүд үбһэ хуряалгын болон бусадшье хүдөө ажахын машинануудые заһабарилгые удааруулһаар. Куйтунска, Цагаан-Усанай, Тимлюйскэ, Үдын, Бургалтайн МТС-үүд сенокосилкануудые заһабарилга унжагайруулһаар. Гадна, Баргажанай, Окино-Ключевскойн, Үшөөтэйн, Эгэтын, Хамнигадайн МТС-үүд силосорезкэнүүдые заһабарилга удааруулна. МТС-үүд тэжээл бэлэдхэжэ эхилхэһээ урда машинануудта хүдэлхэ дүршэл шадабаритай трактористнуудые, машинистнуудые, һүрилэгшэдые болон бусадшье механизаторнуудые томилхо ёһотой. Мүн үбһэ хуряалгын эхилэмсээр бүхы машинануудаа дүүрэнээр ашаглахын тула үбһэ хуряалгын үедэ хэрэгтэй болохо запасной частьнуудые, материалнуудые уридшалан бэлэдхэхэ, сабшалгаһаа эхилээд һүрилэлгэ хүрэтэр, силосэй ногоо хадахаһаа эхилээд силос болгон даралга хүрэтэр хэгдэдэг гол шухала хүдэлмэриие комплексноор механизацилха зэргэтэй.

Колхозууд морин сенокосилкануудаа, морин болон гар тармуурнуудаа, мүн хэрэгтэй болохо бүхы зэр зэмсэгүүдээ, тэрэ тоодо гар хажуурнуудаа һаяын үдэрнүүдтэ хүсэд хүрэхөөр бэлэдхэхэ зэргэтэй. Бии байгаа жатканууд кукуруза хадалгада тааруулагдаха, заһабарилагдаха ёһотой. Мүн кукурузын буурсаг суглуулха корзинануудые олоор бэлэдхэхэ тон шухала байна. Сабшажа захалхаһаа урид бүхы сабшалангуудаа хаража, ямарыень механизированнээр, ямарыень морин косилкаар, гар хажууraар сабшахаяа түсэблэхэ хэрэгтэй. Үбһэ хуряалгын үедэхи хүдэлмэриин түсэб саг соонь табяад, тэрэ түсэбөө МТС-үүдэй үйлэдбэриин зүблөөнүүдтэ, колхознигуудай хамтын суглаануудта зүбшэн хэлсэхэ шухала. Мүн колхознигууд болон МТС-эй хүдэлмэрилэгшэдые үдэрэй нормонуудтай танилсуулха, үбһэ хуряалгада ажаллаһанай түлөө урмашуулгын ямар хэмжээнүүд байдаг бэ гэжэ колхознигуудта ойлгуулха мүнөө шухалын шухала байна.

Тэжээл бэлэдхэлгэ хадаа тон харюусалгатай ажал мүн. Тиимэһээ энэ хүдэлмэридэ бүхы колхознигуудые, шадаал һаа олон механизаторнуудые, совхозуудай хүдэлмэришэдые элсүүлхэ хэрэгтэй. Ямар нэгэн шалтагаанһаа зарим нэгэ колхознигууд (харуулшад, кладовщигууд, тоо бүридхэлшэд болон бусад) тэжээл бэлэдхэлгэдэ саг үргэлжэ хүдэлмэрилхэ аргагүй байбалынь, тэдэнэй ажалдань дүтэшэг сабшалангуудые сабшахыень даалгаха хэрэгтэй.

Мүнөө үедэ малай эдихэ модоной мүшэр хухалха, бэлэдхэхэ хүдэлмэри үргэнөөр эмхидхэхэ шухала. Тэрэ хүдэлмэридэ үбгэд хүгшэдые, һургуулиин һурагшанарые ябуулха ёһотой.

Үбһэ хуряалгын бэлэдхэлгээр һамаараад, силоснэ барилгануудаа мартажа болохогүй. Силос һайн амһартанууд соо дарахын тула барилгын хүдэлмэридэ колхозууд, совхозууд болон МТС-үүд бүхы хүсэеэ элсүүлхэ, силоснэ барилгые июлиин 15 хүрэтэр сум дүүргэхэ уялгатай.

Малажалай продуктнуудые үйлэдбэрилгые саашадаа эрид ехэдхэхэ зорилготойгоор хүдөө ажахыда ажаллагшад үбһэ бэлэдхэхэ ба силос дараха түсэбөө үлүүлэн дүүргэхын тулада оролдолго шадабарияа гаргаха ёһотой.

Коммунистнуудай политическэ һуралсалай шанарые һайжаруулха

КПСС-эй Бурят-Монголой обкомой пропаганда ба агитациин таһаг партиин райкомуудай, горкомуудай пропаганда ба агитациин таһагуудые даагшанарай зүблөө һаяхан үнгэргэбэ.

Партийна гэгээрэлэй үнгэрһэн жэлэй туршада коммунистнуудай һуралсалые хүтэлбэрилхэ талаар олдоһон дүй дүршэл тухайгаа зүблөөндэ хабаадагшад хөөрэлдэбэ.

Коммунистнуудай политическэ һуралсалые эмхидхэһэн дүршэл тухайгаа КПСС-эй Кударын аймкомой пропаганда ба агитациин таһагые даагша нүхэр Ключеров элидхэл хэлээ.

— Партийна һуралсалай шанар һайжаруулхын тулада пропагандистнуудай теоретическэ бэлэдхэлые, методическа шадабарие дээшэлүүлхын тулада пропагандистнуудтай 10 семинар үнгэргөөбди. Семинарнуудай һонирхолтой байхын тулада семинарай түсэбые олон ондоогоор, пропагандистнуудай өөһэдынь дурадхалнуудтай тааралдуулан зохёодог байгаабди. Тиимэһээ семинарта пропагандистнууд эдэбхитэйгээр хабаададаг һэн. Партиин айкомуудай секретарьнууд семинар бүхэндэ аймагай партийна организациин шиидхэжэ байһан ажахын-политическэ зорилгонуудтай пропагандистнуудые танилсуулдаг байгаа.

Коммунистнуудай һуралсалда анхаралаа һайса табиһан дээрэһээ Кударын аймагта партиин түүхэ шудалхаар эмхидхэгдэһэн 19 кружогой 17-ниинь программаяа дүүргэжэ, үзэһэн темэнүүдээ һурагшад һайнаар ойлгоо. Мүн политһургуулиинуудшье программаяа бултадаа дүүргээ. Бэеэ даагаад марксизм-ленинизм шудалагшадта туһаламжа болгон айкомой лекторнуудэй хүсөөр 101 лекци, тэрэ тоодо 43 лекци колхозой парторганизацинуудта ошожо уншагдаһан байна. Эдэ бүгэдын ашаар партийна һуралсалай жэл манай аймагта эдэбхитэйгээр үнгэрөө, политическэ литературые шудалха коммунистнуудай дура хүсэл дээшэлээ, гэжэ тэрэ хэлэбэ.

КПСС-эй Заиграйн айкомой пропаганда ба агитациин таһагые даагша нүхэр Крушельницкий коммунистнуудай экономическа һуралсалые яажа эмхидхэһэн, хайшан гэжэ тэдэнэй һуралсалые хинадаг, шалгадаг байһан тухайгаа хөөрэбэ.

—Политэкономиие шудалха 6 кружок эмхидхэгдэһэн байгаа. Илангаяа Эрийскэ леспромхозой коммунистнууд промышленностиин тодорхой экономикые оролдосотойгоор шудалдаг байна. Энэ леспромхоздо лекци, элидхэл хододоо уншагдажа байдаг. Экономическа асуудалнуудые гүнзэгыгөөр шудалһан дээрэһээ Эриин коммунистнууд ажахыгаа һайнаар хүтэлбэрилнэ, һараһаа һарада түсэбөө дүүргэнэ. Зарим лесучастогуудынь Бүхэсоюзна мүрысөөндэ түрүү һуури эзэлэнхэй.

Партиин Городской районой пропаганда ба агитациин таһагые даагша нүхэр Пицкалева бэеэ даагаад марксистско-ленинскэ теориие шудалһан коммунистнуудай һуралсалые хүтэлбэрилһэн арга методууд тухайгаа хөөрэбэ.

— Партийна һуралсалай идейно-теоретическэ хэмжээн, тэрэнэй шанар гол түлэб пропагандистнуудһаа дулдыдадаг дээрэһээнь тэдэниие шэлэн олохо, тэдэнэй мэргэжэлые дээшэлүүлхэ, тэдэниие энэ хүдэлмэридэнь удаанаар бэхижүүлхэ хэрэгтэ анхаралаа ехээр табидаг байнабди, —гэжэ КПСС-эй Яруунын айкомой пропаганда ба агитациин таһагые даагша нүхэр Шагдаров хэлэбэ. Саашадань нүхэр Шагдаров пропагандистнуудай теоретическэ бэлэдхэлые, методическа шадабарие дээшэлүүлхэ талаар һуралсалай жэлэй үедэ юу хэһэн тухайгаа хөөрэбэ.

Партиин Баунтын айкомой пропаганда ба агитациин таһагые даагша нүхэр Петрушин, Закаменай айкомой библиотекые даагша нүхэр Стальдармаев, партиин Заиграйн ба Сэлэнгын айкомуудай пропаганда ба агитациин таһагуудые даагшанар нүхэд Крушельницкий, Попов гэгшэд КПСС-эй обкомой зарим таһагуудай, БМАССР-эй Культурын министерствын, мүн республиканска газетэнүүдэй хүдэлмэридэхи дутагдалнуудые шүүмжэлбэд.

Тэрэшэлэн зүблөөн дээрэ КПСС-эй обкомой секретарь Ц. О. Очиров партиин обкомой таһагуудые даагшанар нүхэд К. Е. Маслов, И. Н. Петухов, А. А. Константинов гэгшэд үгэ хэлээ. Мүн ВЛКСМ-эй обкомой секретарь нүхэр Заиграев, политическэ ба научна эрдэм дэлгэрүүлхэ обществын Бурят-Монголой отделениин харюусалгата секретарь нүхэр Матвеев, партиин Кабанскын айкомой пропаганда ба агитациин таһагые даагша нүхэр Качин гэгшэд үгэ хэлээ.

КПСС-эй Хэжэнгын болон Зэдын айкомуудай пропаганда ба агитациин таһагуудые даагшаар нүхэд Федоров Тугутов хоёр малшадай дунда ниитэ-политическэ хүдэлмэриие һайжаруулгада культбазануудые, тэндэ үнгэргэгдэдэг «Малшадай үдэрые» яажа хэрэглэдэг тухайгаа хөөрэжэ үгэбэд.

— Манай аймагта «Малшадай үдэр» түрүүн зохёогдоһон түсэбөөр үнгэргэгдэдэг. «Малшадай үдэртэ» айкомой нэгэдэхи секретарь нүхэр Желтых, аймгүйсэдкомой түрүүлэгшэ нүхэр Дабаин, айкомой секретарьнууд ба бюрогой бусад гэшүүд элидхэл хэдэг. «Малшадай үдэр» үнгэргэлгые өөһэдөө хүтэлбэрилдэг. Тиимэһээ һайн амжалта туйлагдана гэжэ нүхэр Федоров хөөрэбэ.

Зүблөөн болбол коммунистнуудай политическэ һуралсалай шанарые, идейнэ удхые дээшэлүүлхэ, ажабайдалтай, түрүү дүй дүршэл пропагандалгатай тэрээнэй холбоо барисаае улам үргэдхэхэ шухала гэжэ тэмдэглээ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Пионернүүдэй республиканска слёдто хабаадагшадай парад.

А. Мантаевай фото.

Пионернүүдэй республиканска нэгэдэхи слёт

Июниин 26-да Улан-Удэ городто пионернүүдэй республиканска нэгэдэхи слёт нээгдэһэн байна. Тус слёдто хабаадалсахаяа 28 аймагуудһаа 537 пионернүүд суглараа. Тэдэнэй тоодо манай республикын эгээн холын аймагууд болохо Ахын, Курумканай, Хойто-Байгалай аймагуудһаа пионернүүд ерэлсэһэн байна.

Энэ үдэр наратай сэлмэг, халуун байба. Улаан галстугуудые зүүһэн, сагаан самсануудтай пионернүүд Улан-Удын пионернүүдэй Ордонһоо жагсан гаража, горнын хонгёо дуун доро согтой дорюуханаар Соведүүдэй талмай тээшэ гэшхэлнэ.

Үдэрэй 10 час 45 минута. Соведүүдэй талмай дээрэ жэрылдэн зогсоһон пионернүүдэй дундаһаа аймаг бүриин түлөөлэгшэд гаража, оргкомитедэй түрүүлэгшэ, ВЛКСМ-эй обкомой секретарь Манжигеевада рапортнуудые үгэбэ. Удаань пионернүүдэй слёдой туг үргэгдөө. Тэрэ тугые Хэжэнгын дунда һургуулиин эрхим һурагша Т. Бадараев үргэбэ. Слёт дээрэ ВЛКСМ-эй обкомой нэгэдэхи секретарь Н. Бутуханов үгэ хэлэжэ, слёдой эхилһэнтэй дашарамдуулан пионернүүдые амаршалаа.

—Хүндэтэ, эдир нүхэдүүд,—гэжэ тэрэ хэлэбэ,—һуралсалай энэ жэлые амжалтатайгаар дүүргэжэ удаадахи классуудта ороһон байнат. Энэ зунайнгаа амаралтые һонирхолтой һайнаар үнгэргэхэ зуураа, таанад түрэл колхоздоо, аха нүхэдтөө шадаха зэргээрээ туһалжа, тэдэнэй магтаалда хүртэхэ бэзэт гэжэ найданабди.

БМАССР-эй Гэгээрэлэй министр И. Баранников, Улан-Удын комсомолецуудай зүгһөө М. Завгородняя (сэмбын фабрикын инженер), багшанарай зүгһөө Улан-Удын 4-дэхи һургуулиин багша Е. Порохня гэгшэд эндэ үгэ хэлээ. Уранзохёолшодой зүгһөө үгэ хэлэһэн поэт Ц. Жимбиев пионернүүдтэ иигэжэ хэлэбэ: «Манай зохёолнуудай ёһотой геройнууд болохо байһандатнай бидэнэр, уранзохёолшод, найданабди».

Удаань КПСС-эй обкомой секретарь Ц. О. Очиров пионернүүдые амаршалжа үгэ хэлээ.

Үдэрэй 11 час 40 минутада слёдто хабаадагшадай парад болоо. Үдэрэй 3 часта пионернүүд БМАССР-эй 25 жэлэй ойн нэрэмжэтэ стадион дээрэ сугларжа, спортсменүүд-гимнастнуудай гимнастическа элдэб упражненинүүдые хараа. Пионернүүд талмай дээрэ спортсменүүдэй элдэб упражненинүүдые харахаһаа гадна һонирхолтой наада эмхидхээ.

С. Ангабаев.

Туристска аяншалгада гараба

Классһаа класста оролгын, дунда һургуули дүүргэлгын экзаменууд республикын һургуулинуудта дүүрэжэ, һурагшад зунай амаралтада гараба. Зарим һурагшад гол мүрэнүүдэй эрьенүүдтэхи үзэсхэлэн гоё газарта эмхидхэгдэһэн лагерьнуудта амаржа, бэе махабадаа һайжаруулна, нүгөө зариманиинь хизаар ороноо шэнжэлхын зорилгоор һонирхолтой аяншалгада гарана.

Ториин дунда һургуулиин 20 гаран һурагшад багша А. А. Носковой хүтэлбэреэр июниин 23-да туристска аяншалгада гараба. Тэдэнэр Тори—«Аршан»—Иркутск — Улан-Удэ — Тори гэһэн маршрудаар аяншалха юм. Аяншалгада гараашад Ториһоо сэхэ Түнхэн ороод, тэндэһээ Ангарай барилгада ошохо байна.

Д. Дугаров.

Американска самолёдтой болоһон ушартай дашарамдуулан США-гэй гүрэнэй секретарь Даллеста нүхэр В. М. Молотовой хэһэн мэдүүлгэ

Июниин 25-да Сан-Францискода нүхэр В. М. Молотов США-гэй гүрэнэй секретарь г-н Даллестай уулзаад, тэрээндэ доро дурсагдаһан мэдүүлгэ хэһэн байна:

«Ушар байдалые һайн мэдэхэ советскэ органуудай мэдээсэһэнэй ёһоор, энэ оной июниин 23-да Москвагай сагаар 00 час 57 минутада, Хабаровска сагаар 7 час 57 минутада США-гэй агаарай-сэрэгэй хүсэнүүдэй тэмдэгтэй «Нептун» гэжэ түхэлэй сэрэгэй самолёт Беринговэ проливай райондо, Чаплинай (Чукотка) хушуунһаа зүүгээр Советскэ Союзай гүрэнэй хилые дабаһан байна.

Советскэ хилэ дотор ороод ябаһыень заажа, Советскэ Союзай агаарай дайдаһаа тэрэ дороо гаража ошохые дурадхаха зорилготойгоор тэрээндэ советскэ истребительнүүдэй ойртон ошоходо американска ба советскэ самолёдуудай хоорондо буудалдаан болоо.

СССР-эй гүрэнэй хилые американска сэрэгэй самолёдуудай урдань нэгэтэ бэшэ дабаһантай дашарамдан болоһон тааруугүй ушарнуудай дахинаа дабтагдахагүйнь тулада американска сэрэгэй командованиин зүгһөө хэмжээ абахань шухала гэжэ Советскэ Правительство США-гэй Правительствын анхаралые хандуулһан байгаа. Советскэ гүрэнэй хилые американска самолёдой мүнөө дахин дабаһан ушар хадаа иимэрхүү тааруугүй ушарнуудай дабтагдахагүйн тулада американска засагаархидай зүгһөө зохихо хэмжээ абтаагүй гэжэ гэршэлнэ.

Та, г-н Даллес, июниин 24-дэ намтай хөөрэлдэхэдөө американска самолёт советскэ территориальна уһан дээрэ гараагүй хэбэртэйгээр мэдүүлһэн байгаат, тиихэдээ самолёдуудай мүнөө үедэ хурданаар ниидэдэг болоһон тулада самолёт хажуу тээшээ халгажа болохо юм гэжэ мэдэрээ бэлэйт. Болоһон ушарые шалгажа үзэһэн ушар байдалые һайн мэдэхэ советскэ органууд хадаа ойро зуурын энэ туласалдаан Советскэ Союзай тер риториальна уһан дээрэ болоо гэжэ батална. Советскэ талын хэһэн тобшолол хадаа туласалдаан советскэ самолёдуудай ябуулгаһаа ш... тагаалжа болоо гэһэн мэдүүлг... баталнагүй. Тиихэтээ хамта д... сагдаһан советскэ органууд хад... самолёдууд үргэлжэ нэмжээ үү... дээрэ, зүг шэгээ олохын аргагүй э... байдалда уулзаһан байна гэжэ м... дээсээ. Иимэ эрхэ байдалда самол... дуудай ойртолсохо үедэ тэдээ... ябаһан газарые элеэр тодорхой... шадаагүй ушарһаа тиимэ туласа... даан боложо болоо. Мүн Сове... Союзай агаарай дайдада америка... ска самолёдой ороһон ябадал х... иимэрхүү ушар байдалые тох... дуулхагүй гэжэ оролдодоггүй ам... канска командованиин зарим нэ... түлөөлэгшэдэй ябуулгаһаа улам... лан болоһон байжа магадгүй. Д... сагдаһан хоёр ушарай алинһаан... уламжалан тэрэ туласалдаанай ... лоо һаань, советскэ командов... болбол советскэ хилые хамгаал... зууранаа, советскэ гүрэнэй хилэһээ ... заа тээ ямар нэгэн ябуулга хэх... зайсаха гэһэн шанга заабари аб... хай. Тусхайлбал, иимэ заабари э... оной июниин 23-да американска с... молёдтой болоһон энэ туласалда... тай дашарамдуулагдан үгтөө. Сове... скэ гүрэнэй хилые американска с... рэгэй самолёдуудай дабахагүй т... шаа өөрынгөө сэрэгэй командов... да Холбоото Штадуудай Правител... ство шанга заабари үгэхэ байха г... жэ Советскэ Правительство хүлээ...

Советскэ Правительство боло... туласалдаан тушаа гэмшэлээ м... дүүлнэ.

Американска сэрэгэй самолёдт... болоһон туласалдаанай али али т... лаһаа алдуу гаргажа магадгүй эр... байдалда болоһон ушарые хараа... абаад, американска талада тохёо... доһон гарзын хахадые америк... ска тала бэеэ дээрээ даажа аб... бэзэ гэжэ тоолоод, гарзын тэн ха... дые Советскэ Правительство тү... хөөр бэлэн байна.

Манай эрилтэ

(Редакцида ерэһэн бэшэг)

Манай Эхэ ороной ажалшадай ажана байдалай культурна хэмжээн саг үргэлжэ ургана. Мүнөө ажалшад олзо доходойнгоо, салин хүлһэнэйнгөө дээшэлһэн дээрэһээ һайн эд бараа ехээр хэрэглэдэг, абадаг болоо. Мүн элдэб маркын хүнгэн автомашина, мотоцикл, велосипед гэхэ мэтые олоор худалдажа абана.

Гэбэшье, республикымнай худалдаа наймаанай организацинууд ажалшадай үдэр бүри ургажа байгаа эдэ эрилтэнүүдые хараадаа абанагүй. Хүдөө нютагуудай магазинуудта хүнгэн автомашина, мотоциклнуудай запасной частьнууд, илангаяа мотоциклын урда хоол... звёздочконууд, гэнжэ гэхэ мэт... зүйлнүүд абаашагданагүй. Мүн г... родойшье магазинуудта иимэ хэрэ... сэлнүүд тон хомор байдаг. Энэ ушар... һаа боложо бага заһабаритай ав... машина, мотоциклнууд миин хэбтэ... баатай болоно.

Ажалшадые хэрэгтэй зүйлн... дээрнь таһалгаряагүй хангаха ... шаа «Бурмонкоопсоюзай» правле... (түрүүлэгшэнь нүхэр Доржин), ай... потребсоюзуудай хүтэлбэрилэгш... зохихо хэмжээ абаха ёһотой.

Ж. Дамдинов.

(РАССКАЗ)

Володя ходо плуг дээрээ һуугаад лэ, хурса анзаһануудтань, булад шаблаануудтань барсайжа няалдаһан нойтон шоройень заха гарамсаараа бишыхан модон хүлдүүрээр хобхолжо унагаан ябадаг. Зүгөөр, «энэшни шиний гол уялга бэшэ гээшэ. Хоёр нюдэеэ ехэ гэгшээр нээгээд, тархяа нишэ тиишэнь залажа, плугаа һэмээхэн дээшэ доошонь болгожол ябаа һашни шиний хэрэг дүүрээ. Зүгөөр, хонин ямаанай гү, али гахай нохойн ерээ һаа, нюдэеэ ониоилгоһоной хэрэггүй, юундэб гэхэдэ, эдэшни хэлэгүй малнууд гээшэ, хоблохогүй. Бадма бригадирай ерээ һаа, һүүлэйшье хүдэлгэхэгүйдэмнай болохо, юундэб гэхэдэ, тэрэшни шэлтэй хары байһан сагта миний тон ойрын хайн нүхэр гээшэ, хэндэшье худалдахагүй. Харин ондоо хүн ерэгэлшни, тиигээ һаань, одоол хоёр нюдэеэ онгойлгоод, һэрэмжэтэйл байха хэрэгтэй. Энээхэн барюул барижа ерээд лэ, ингэжэрхёорой. Ойлгоо гүш? Зай, бэрхээ!» гэжэ Доржой трактористнь гүнзэгы, гүйхэн болгодог барюул дээшэ, доошонь хүдэлгэжэ байгаад заагаа һэн. «Хоблохогүй», «худалдахагүй» гэһэн үгэнүүдэй удхые бүлай ойлгоогүйшье һаа, Володя дүүгайхан байдаг бэлэй. Юундэб гэхэдэ, Доржойн хэлэһэн юумэ Володидо аргагүй үнэтэй, хүндэтэй шэнги һанагдадаг. Тиигэншьегүй яахаб, хүнэй хэлсэхые дуулахада, Доржой гээшэмнай МТС соогоо түрүү трактористнуудай нэгэн бшуу. Володя өөрөөшье Доржойн фотые МТС-эй конторын газаахи хүндэлэлэй доска дээрэ, аймагай газетэ дээрэшье хараа һэн. Тиигээд Доржойтой хүдэлхэ болоходоо ехэ баярлаа бэлэй.

Тэдэнэр пар хахалжа эхилһээр долоо найман үдэр болоо. Тэрэ үдэр аргагүй халуун үдэр байгаа. Тэдэнэр үдын халуунда горхоной эрье ошожо, уһанда орожо, модоной һүүдэртэ нэгэ бага хэбтэд гээд ерээ һэн. Мүнөө үдэшын һэрюу орожо, газар хахалжа ябахада, ехэл зохид болоо даа. Наран баруун хойто хадын хаяада ошоод, орохо тээшээ дугташан байба. Энэ үедэ Доржой тракторайнгаа газыень гэнтэ нэмээд, кабинынгаа хойто сонхоор ехэ мэгдүүгээр ооглобо:

—Володя! Юу хаража ябаабши?! Доогуур табиниш!

Володя плугай барюул хүдэлгэн, захиралтыень бушуухан дүүргээдхибэ. Зоргоороо гүйлгэжэ ябатараа гэнтэ амаа татуулһан мориндол трактор гансата удааржа, моторой абяан һэбхи хүнгэхэн бэшэ, харин үнэхөөрөө юумэ зүдхэһэн машинын абяатай болошобо.

* * *

Дарицу Уланай МТС-тэ гурбадахи жэлээ трактористкаар хүдэлмэрилнэ. Түрүүшээр мөөрэтэй трактор абажа ябаа. Дарицугай оролдосотойень мэдэжэ, МТС-эй дирекци үнгэрэгшэ хабар тэрээндэ шэнэ ерэһэн «ДТ-54-е» даалгажа үгөө һэн. Теэд шэнэ трактор абахаб гэжэ һанажа ябаһан Доржойн дээрэлхүү абари зангые энэнь ехээр дайражархёо хэбэртэй агша, тэрэ гэһэнһээ хойшо Доржой Дарицуда хүйтэншэгөөр хандадаг болошонхой, балай дуу гаралсадагшьегүй. Тэрээнһээ байтагай «Дарицу юу шадаха һэм даа, шэнэ тракторшье удангүй гарһаа гарана бэзэ» гэхэ мэтын-үгэ хүүрнүүдые тараагаа бэлэй. Тииһэн хорондонь Доржойһоо зааханшье гээгдэхэтүйб гэжэ Дарицу һанагша һэн. Гэбэшье, Доржой бэшэ трактористнуудта, илангаяа Дарицуда хүсэгдэхэгүйн тула бии шадалаараа оролдодог хэбэртэй агша. Иимэ мүрысөөн хабарһаа хойшо мүнөө хүрэтэр үргэлжэлһөөр байгаа һэн. Зүгөөр Доржой хэһэн юумэеэ хүнгэншэгөөр, һэбхишэгээр бүтээхые оролдодог болошоо гээшэ аа гү гэжэ Дарицу энэ зунай адаглададаг болоо. «Директор агроном хоёр Доржойн аашые обёорногүй гээшэ ха, юуншье гэжэ зэмэлдэггүй. Бадма бригадир юу хээ мэдээшье һаа, абяа гараагүй бэзэ, нэгэл шудхалаагай зон ха юм. Сугтаа архидадагыень хэн мэдэхэгүйб? Үгы даа, саашаа абяагүй ябажа болохогүй. Өөртэнь хэлээд үзэхэ байна, ойлгожошье магадгүй» гэжэ Дарицу бодоно.

Дарицу халаахай харгаһаа хоёроор урбуулгатаһан добо дээрэ гарахадаа, урда ойһоо хойшоо Доржойн дизельнэ тракторай табилуулжа ябахыень хараба. Үдэшын наранай гэрэлдэ тракторай гусеницанууд ялагашалдан, түргэнөөр мухарина. «Иимэ һайн машина һэшхэлгүй хүнэй гарта ороод, аша туһагүйгөөр хүдэлгэгдэжэ, частьнуудаа элээжэ, харин тэрэ хүнэй хүнгэхэнөөр олзо хайха зэмсэг болоо гээшэ гү?» гэжэ һанахадаа, Дарицугай зосоо харанхы манан унашахадал, хабхар һуни болошоходол гэбэ. Хара хараһаар ябатарнь, мүнөөхи тракторынь гэнтэ ондоохон абяатай, удаахан ябасатай болошобо. «Яанаб иихэдээ?» гэжэ һанантараа, Дарицу нэгэ юумэ ойлгожорхибо хэбэртэй, шүдөө зуужа, аман соогоо гүбэд гэбэ:

—А, шолмо! Ямар мэхэтэйбши!... Хулганааша шара үнэгэнэй мэхэдэ хаанаһаа һураа юмши?...

* * *

Доржойн нэгэ тойроод ерэхэдэ, Дарицу угтажа байба. Доржой тракторaa байлгаад, нюдэнэйнгөө шэл абажа, түхэреэн хара нюурайнгаа хүлһэ аршан дуугарба:

—Тракторшни байшоо гү, юундэ ерэбэш?...

—Заримашуулай хахалхые харахаяа ерээб. Иигэжэ хахалхадаа хэды мүнгэ, ажалта үдэр олодогыш мэдэнэб... Теэд үшөө хэды килограмм горючи алмадаг гээшэбши, Доржой?

— Хайшан гэжэ хахалхадаа? — гээд, Доржой нюдэеэ зэргэгэд гүүлэн, Дарицугай нюур гайхангяар хараба.

—Хайшан гээд гэжэ юм даа. Иигэжэ хүлэртэрөө ааб даа?—гээд, Дарицу нюдөө аниилгаба.

—Зай, зай. Бү ёгтолол даа, Дарицу.

— Ёгтолногүйб. Нээрээ, хөөрыш даа, хайшан гээд ходо ехые хахалдагбши, хайшан гээд горючияа арьбалнаш? МТС соогоо нэгэдэхи гарай тракторист ха юмши, шиний дүршэлдэ һураха һанаатайб... Аниргүй байна гүш? Дүршэлдөө һургаха дурагүй гүш?—гэжэ Дарицу ууртайгаар дууаран, Доржойдо дүтэлбэ.

«Хэлэнэйнгээ холохогүй һэн хойно дуугаржа байгыш даа» гэһэн хэбэртэй, Доржой хармаанһаа тамхяа гаргажа, нособо.

— Трактораймни нэгэ свеча муудаад, шамһаа эрихэ һанаатай ерээ һэм,—гэжэ Дарицу урмаа хухарангяар дуугарна. — Теэд мүнөө эрихэшьегүй хаб даа. Полевой станшье, МТС-шье хүрэтэр ошуужам, зүгөөр шамһаал эрихэгүйб...

—Тиигэжэл хайрлыт...

—Хайшан гэжэ хоёр—гурбан нормо дүүргэдэг тухайгаа хэлэхэ дурагүй хадашни, би хэлээд үгэһүүб. Хорин хоёр сантиметр гүнзэгыгөөр хахалха байһан аад, миил арбан сантиметр гүнзэгыгөөр хахалнаш. Тиимэл хадаа тракторшни зайдан тэргэтэй мориндол хатарна, жороолно, оодорно бэшэ аал? Теэд иигэжэ нормоё үлүүлдэгшни, иигэжэ горючи арьбалдагшни гүрэндэ, МТС-тэ, колхоздо, бидэндэ бултандамнай хахад сагаанай сэнтэй бэшэл, хахад сагаанай туһатай бэшэл.

—Байз, байз! Ямар ушарһаа намайе иигэжэ дайража байнаш?! — — гээд, Доржой шарай шэгээ хобхо татан, Дарицуда дүтэлбэ.

—Иимээр хахалһан газарта ямар тарян ургалтайб? — гэжэ Дарицу убайланшьегүй, хахалһан газар тээшэ заан, арсашагүй үгэнүүдые дуугаржал байба.—Солоомо үрмэдэһэн хоёр ургахал даа, тиигэжэ би һайн мэдэнэб. Теэд солоомыншье, үрмэдэһэнэйшье ургахада шамда хамаагүйл, тиигэжэ бодонолши. Тарянай ургаа, үгышье һаань, хамаагүй гэжэ һанана хаш. Теэд колхознигууд яахаб? Хэлэл даа, яаха гэжэ һананаш? Шиний солоомо, мэхиинэ, үрмэдэһэ ургуулжа үгэхэдэ тэдэнэр юу абахаб? Иигэжэ бодоод үзөө гүш? Ши ехээр сухалаа бү хүрэ. Өөртэш туһатай юумэ хэлэнэб. Ойлгохо юумэ һаа ойлго, нүхэр!

—Байз, байз! Хүрөө! Хэлэншни холошохонь. Ши, Дарицу, юрэдөө юун аад, эндэ намда ноёрхосогообо, мэдээрхэсэгээбэ гээшэбши? Өөрынгөө хамар доро хараад лэ ябыш. Али бригадир болоһойб гэжэ һанаа гүш? —гэжэ Доржой мүртэйгөөр харюусаха үгын олдохогүйдэ хоротойгоор дуугарба.—Шиний дуугархада нохойшье, хусаа гэжэ һананагүйб. Яба, яба эндэһээ! Хүниие бү һаатуула! Өөрынгөө трактор эмдэжэрхёод, үшөө намай һаатуулжа байхабши... Бригадирта хэлэхэб, һаатуулаа гэжэ.

—Ээ... Доржой! Иимэл өөдэгүй барһан байгаа ха юмши даа,—гэжэ дураа гутаһандаа, ой ухааннаа зэбүүрхэһэндээ уб улаан болошоһон Дарицу урмаа хухарангяар дуугарба. — Шам тухай һайнаар бодожо ябагша һэм... Теэд хайшан гэхэб, эндүүрһэн байгааб... Хэлэхэдэшье ойлгохогүй хүн ха юмши, яанаш тиигээд. Хамар дороошье хараад ябахагүйб, директор главна агроном хо... то хэлэхэмни.

— Тонилыш саашаа! Хоблы... Шам шэнги хобууша гэргэдһээ а... шагүйб. Зүгөөр гүйхэнөөр хахал... гэжэ худалаар бү харда.

— Хардаа гэнэ гүш? Тиигээ һ... хэмжээд үзээл теэд. Энэ бураз... бэшэ, тугаарай миний ерэхэһээ ур... хахалаашыеш хэмжэхэбди. Тиихэ... юун гэгшэ аабши?—гээд, Дари... даб гэнэ.

—Һэ, яагаа һүрхэй хүмши. Хэ... жыш, тиимэ сүлөөтэй ябаа юм н... Миний тиигэжэ ябаха сүлөөмгүй... гээд Доржой трактораа хүдэлгэ... хэбэртэй буруу харашана.

—Эх, Доржой, Доржой! Үшөө э... залуу хүбүүе өөрынгөө «түрү... ажалда һургажа байхаш,—гээд, Д... рицу тархяа һэжэрэн, плуг дээ... шэмээгүйхэн һуужа һууһан Воло... тээшэ заан дуугарна. — Һэшхэлш... яашооб, Доржой, хаана тэрэнээ г... гээбши?

Иигэжэ хэлээд, Дарицу ябаха г... жэ даб гэбэ. Тиихэлээрнь Дорж... хамсыһаань шагтагалдан:

—Ши, Дарицу, нихэдээ яагаабш... Орхиеы саашань энээнээ, ... шууяа гаргаад яахашниб? Сааш... һайнаар хахална бэзэб, шиний... хэлээшые ойлгобо ха юмбиб,—гэж... Доржой хоолойгоо заһан заһан, ш... далаараа зөөлэхэнөөр дуугарб... Энээниень дуулахадаа, тугаарай ... мэхэтэй шара үнэгэн тухайгаа Дар... цу дахин һанаад, һөөргөөшье хара... гүй, полевой стан тээшэ ябаша... Доржой Володя тээшэ эрьежэ, сүх... рэнгеэр дуугарба:

— Зай, Володя, яаха гээшэбиб... Энэ үйлөө харлаһан бузар эмэш... сүйд шэрэхэнь лэ... Һүниидөө хүд... жэ, дахин хахалха болобо гээшэ гү... ди?...

— Анханһаа гүнзэгыгөөр хахал... юм аад,—гэһэн үгэнүүдые Воло... аман сооһоо шахажа гаргаба.

* * *

Б. МУНГОНОВ.

(Үргэлжэлэлынь хожом гара...)

Гахай үсхэбэрилгэдэ һуухала анхарал хандуулха

„Колхозууд болон совхозуудта гахайнуудые шахажа таргалуулха хэрэгые һайжаруулха, эхэ гахай бүхэнһөө олон поршоонхо абажа, тэдэниие шахахын тулада тэнжээхэ ябадал туйлаха...“ (КПСС-эй ЦК-гэй январска Пленумэй тогтоолһоо).

☆ ☆

Гахай шахалга—харюусалгатай хэрэг

(Мухаршэбэрэй аймагай „Коммунизм“ колхозой гахайшан Ф. И. Федотовагай үгэһөө)

...и һүүлэй хоёр жэл соо гахай ша... дээрэ ажалланаб. Орон дотор ...а үйлэдбэрилгые эрид ехэ бол... зорилго табиха зуураа, парти, ...вительство хадаа гахай үсхэбэ...эдэ тусхай анхарал ...дуулна. Энэ шухала ...лгые бэелүүлхын тү...тэмсэжэ, манай фер...нёдондо гахай үсхэбэ...хэ түсэбөө үлүүлэн ...гэһэн ба дунда зэр... толгой бүриин 112 ...грамм мяхатай 158 ...й шахажа, гүрэндэ ...аһан байна.

...ахай шахалга гээшэ ... байһан тэжээлые ...арнь гаратар эдюу... байха хэрэг бэшэ. Гахайнуудые һай... оролдосотойгоор харууһал... хэрэгтэй: саг соонь эдеэ...хэ, саг соонь сэбэр агаарта ...лха, бэлшээхэ ёһотой. Тиихэдэ, ... тэжээлынь һайнаар бэлэдхэхэ, ...үүлхэ гээшэ мүн лэ ехэхэн уд...анартай юм. Хододоо нэгэ янзын ...эл дээрэ байлгахада гахай эди...үүтай боложо, һайнаар таргалжа ...ггүй байна. Тиимэ тула элдэб ...н тэжээлнүүдые холижо, һэл...лжэ, байгаад эдеэлүүлдэг, мине...на тэжээл, дабһа үгэлсэдэг ...абди. Тэжээлэй рацион зохёолго...ай манай колхозой зоотехник ...эр Рещикова бидэндэ туһалдаг, ...эр эдеэлүүлхэ заабари үгэжэ ...аг юм. Шахалгын үедэ сүүдхэ толгой бүриин 3 килограмм гу...ай пойло, 1,5 килограмм хартааб... 500 грамм силос, хэршэһэн ба ...эһэн 500 грамм үбһэ, 1,5 кило...м турнепс, 5 литр сэгээн һү ...лдэг байгаабди. Шахалгада ...ан гахайнуудые бидэнэр үдэ... 5—6 дахин эдеэлүүлхэһээ гадна, ... бэлшээридэ гаргажа бэлшээ...ди. Зүгөөр, үүсэлхынгээ урда тээ ...е һара—һара хахадай турша ...аажа эдеэлүүлхэ хэрэгтэй юм.

1954 оной октябрьда 2—3 һаратай 60 толгой поршоонхо шахахаяа тушаажа абаа һэм. Тэдэнэйнгээ 55 толгойень 8—9 һаратай болоторнь шахаад, үнгэрэгшэ хабар тушаахадамни толгой бүхэниинь 108 килограмм шэгнүүртэй болоо. Мяханайнь шанаршье мүн лэ муу бэшэ дээрэ сэгнэгдэжэ, хахадынь полусальна мяханай ба хахадынь ветчинагай тоодо тушаагдаа.

Байгша оной июнь һарын эхеэр үшөө 30 поршоонхо ба залуу гахайнуудые тушаажа абааб. Багахан поршоонхонуудые тушаажа абамсаараа шахадаг бэшэ, харин тэдэниие тээ ехэнүүд болотор тэжээжэ, бэетэй болгоод, саашань ёһотоорнь шахажа эхилдэг байнабди. Тиин шахалгада бэлэдхэгдэжэ байһан 2—3 һаратай залуу гахайнуудта бидэнэр сүүдхэ соо иимэ тэжээл эдюулнэбди: 1,5 килограмм концентрированнэ тэжээл, 1,5 килограмм хартаабха, 2 килограмм турнепс, 300 грамм үбһэ, 300 грамм зелёнко. Багахан поршоонхонуудтанъ абаһаар һайн һү уулгалсадаг байнабди. Тиихэдэ томо боложо байһан залуу гахайнуудта яһанай гурил ходо эдюулэгдэнэ.

Социалистическэ мүрысөөндэ оролсожо, мүнөө жэл 100 центнер полусальна болон сальна гахайн мяха тушааха уялга абанхайб. Энэ уялгаяа саг соонь дүүргэхэ байхаб. Нёдондо манай колхоз гахайнгаа фермэһээ 254 мянган түхэригэй олзо оруулаа һэн. Фермынгээ олзо ехэтэй байхада, гахайшадайшье олзо доход ехэ байдаг. 1954 ондо би ажалта үдэртөө 2500 түхэриг мүнгэ, 150 пүүд таряа абахаһаа гадна, ажалай нэмэлтэ түлбэридэ 180 килограмм гахайн мяха абаа һэм.

Гахайнуудые зунай сагта һайнаар бэлшээхэ

(Заиграйн аймагай Орджоникидзын нэрэмжэтэ колхозой гахайшан А. К. Квашнинагай хөөрөөнһөө)

...и гахайшанаар хоёрдохи жэлээ ...лмэрилжэ байнаб. Удаан саг ...үдэлмэрилөөгүйшье һаа, гахай ...а үсхэбэрилхэ тухай зарим тэды ...дүршэлтэй болонхойб. Энэ жэл...би 10 эхэ гахай даажа, хамта 150 ...шоонхо (эхэ гү, али эхэ гахай бү...һөө дунда зэргээр 15 поршоонхо ...аб. Тэдэнэрни бултадаа үхэл гар...йгөөр томо боложо байна. За... эхэ гахайнууд 17—18 поршоон...үрөө.

...нэ амжалта хайшан гээд туйлаг... гэхэдэ, бидэнэр гахайнуудаа ...дээ хоёр дахин түрүүлдэг бо...бди, гахай харууһалха, эдеэлүүл...ухай зоотехническэ наукын заа...лнуудые һайнаар сахинабди, ... хүдэлмэридөө түрүүшүүлэй ...н дүй дүршэлые хэрэглэнэбди. ...им хүнүүд зунай сагта гахайнууд ...уһа багатай гэжэ тоолодог бай...юм. Тэрэ тон буруу. Гахайнуудые ...эй дүрбэн сагта һайнаар ха...алжа, һайнаар эдеэлүүлжэ бай...һаа, түргэнөөр үсхэхэ, һайнаар таргалуулха арга олдохо байна.

Гахайнуудые зунай сагта өөһэдтэнь таарамжатай, бургааһа һөөгүүдтэй, уһа намагтай, шэмэ һайнтай, үндэһэлиг ногоотой бэлшээридэ адуулжа байхада тон һайн. Дулаанай сагта гахайнууд ехэнхи сагаа газаа ябажа, тэжээлээ өөрөө оложо, газар һэндэжэ ябахадаа түргэнөөр томо болодог, солбонууд байдаг, үбшэндэ бэлээр дайрагдадаггүй байна. Гадна, тэжээлдэ ехэ арьбан байдаг. Манай фермын гахайнуудай бэлшэдэг газар ногоо һайнтай, һүүдэрлэжэ хэбтэмээр һөөг бургааһатай, шииг ехэтэй газар юм. Зундаа гахайнуудай томохон болоһон поршоонхонуудтайгаа хамта гаргагдаад, һэрюун байхада бэлшэжэ, газар һэндэжэ эдеэлээд, халуун болохолоор бургааһа һөөгүүдэй һүүдэртэ гү, али намаг шалбааг соо һэрюусэжэ хэбтэдэг, амардаг байна. Мүн зунай бэлшээрнин хажуугаар гахайнуудта нэмэлтэ тэжээл эдюулэнгүй байхын аргагүй.

Түрүүшүүлэй дүй дүршэл һайнаар дэлгэрүүлхэ

(Түнхэнэй аймагай „Красный пахарь“ колхозой СТФ-е даагша В. А. Лихачевой үгэһөө)

...э зүблөөн дээрэ түрүүшүүлэй ...дүршэл тухай шагнаха һанаатай ...ааб, теэд түрүү гахайшаднай эн...он багаар хэлэбэ. Республика ...най эхэ гахай бүриһөө 18—20 ...н поршоонхо жэл соо ...аг түрүүшүүл олон ...а. Тэдэнэрэй дүй дүр...яахэдаа муугаар дэл...үлэгдэнэб гэхэдэ, энэ ...ала хэрэгтэ олохон ...озууд, МТС-үүдэй хү...эрилэгшэд болон мэр...лтэд, аймагай орга...ишнууд урдынхяараа ...ажа, тоохогүй ябадал ...һаар гээшэ. Иимэ ...эл манайшье аймаг...ан.

...ртиин уряагаар кол... ошожо, гахайшан ...һоор эгсэ 5 һара болооб. ...ахан гахайдашье бэшэ, мүн тэн... хүдэлмэрилжэ байһан хү...эшье колхозой хүтэлбэрилэг... анхарал багатайгаар хандадаг ...б. Колхозой парторганизаци ...йшадай дунда ниитэ-политиче... хүдэлмэри ябуулдаггүй. Харин ...өө оролдохын хүсөөр улаан бу...ай боложо, газетэ, журналаар хангагдадагбди. Тиихэдэ худалдаа наймаан ехэ муу: сай, дабһан, зуруул, мылэ эндэ саг соогоо асарагдадаггүй.

Хүршэ һуудаг Хрущевой нэрэмжэтэ колхозой гахайшадтай манайхин социалистическэ мүрысөөнэй договор баталжа, уялгануудые абанхай. Мүнөө жэлэй түрүүшын гүлгэлгэдэ 21 эхэ гахайһаа 180 гаран поршоонхо абаабди. Хоёрдохи гүлгэлэлгые һайнаар үнгэргэжэ, түсэб болон абаһан уялгаяа гүйсэд дүүргэхэбди.

Гахайн үүлтэрые һайжаруулха талаар хүдөө ажахын мэргэжэлтэд мүртэй хүдэлмэри ябуулнагүй. Азарга гахайнууднай барандаа өөрын, нэгэ шуһанай болошоһон дээрэһээнь өөдэгүй, муу поршоонхонууд олоор гарадаг болоо. Түрүү гахайшадай дүй дүршэл, арга метод, наукын туйлалтанууд тухай аймагай болон республиканска газетэнүүдтэ хаһа саг соонь бэшэжэ, тэдэниие бүгэдын шадабари болгожо байхые хүсэнэбди.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: гахай үсхэбэрилгын түрүүшүүлэй республиканска зүблөөнэй заседаниин зал соо. А. Мантаевай фото.

Арга боломжонуудай барагдашагүй ехэ

(Мухаршэбэрэй аймагай Гашейн МТС-эй главна зоотехник И. С. Юрченкын үгэһөө)

Манай МТС-эй харьяата колхозууд гахай олоор үсхэбэрилжэ, гүрэндөө гахайн тарган мяха ехээр үгэжэ байха тон ехэ арга боломжотой. Энэ жэлдэ колхозууд хэдэн зуун гектарта кукуруза тарижа, гахай олоор, түргэнөөр шахажа байха илангаяа ехэ арга боломжотой болобо. Теэд таряа талха ехээр таридаг байгаашье һаа, урдань манай колхозууд гахайнгаа фермэһээ сэбэр олзо абадаггүй, харин гарзада ородог байһан юм. Юуб гэхэдэ, гахайнуудай үсөөнөөр шахагдадаг, поршоонхонуудай олоор худалдагдадаг байһан дээрэһээ фермын гахайнууд эдиһэнээ харюулдаггүй байгаа. Харин үнгэрэгшэ жэлһээ эхилжэ, зарим колхозууднай, жэшээлхэдэ, «Коммунизм» колхоз гахай үсхэбэрилгэһөө сэбэр олзо абадаг болоо. Энэ жэлдэ манай МТС-эй харьяата колхозууд хамта 300 гаран гахай шахажа, гүрэндэ тушааха, худалдаха гэжэ байнхай. Үбэлдөө эртэ гараһан поршоонхонууд шахагдажа захалаа, мүнөө июль һарада гараһан поршоонхонууд үбэлдөө шахагдаад, хабар худалдагдаха юм. Тиимэһээ бидэнэр түхэреэн жэл соо түсэбэй ёһоор гахай шахадаг болообди.

Гахайнуудые һайнаар үсхэбэрилхын, олоорнь шахадаг болохын тула олон янзын элбэг ехэ тэжээл бэлэдхэхэ хэрэгтэй. Энэ талаар нилээд хүдэлмэри хэгдэжэ байна. Манай гахайшад зунай бэлшээрние һайнаар хэрэглэжэ, поршоонхонуудаа түргэнөөр томо болгохын, таргалуулхын түлөө ехэхэн оролдолго гаргадаг. Бидэнэр һүүлэй жэлнүүдтэ люцернэ тарижа, гахайнуудтаа эдюулдэг болообди. Энэ жэлдэ эхэ гахай бүхэндэ хахад гектар люцернэ таригдаа. Люцернэ концентрированнэ тэжээлтэй холигдожо, үбэлдөө гахайнуудта үгтэжэ байха юм.

Манай нэгэ хүлисэшэгүй, ехэ дутагдал юуб гэхэдэ, эрэ гахайнуудаа заһанагүйбди. Энэ жэлдэ шахагдажа байһан гахайнуудай хахадынь шахуу заһагдаагүй юм. Юуб гэхэдэ, гахай заһаха хүн байхагүй. Ветеринарна хүдэлмэрилэгшэд заһаха уялгатай аад, энэ хүдэлмэри хэхэеэ арсадаг байна. Эгээл энэ дутагдал дээрэһээ боложо, шахажа байһан гахайнуудай удаанаар таргална, тэжээл ехээр гаргашалагдана.

Бидэнэр саашадаа дутуу дундануудаа усадхажа, гахай үсхэбэрилгын культурые дээшэлүүлхын түлөө шантаар тэмсэхэбди.

Тэжээлэй һайн база хэрэгтэй

(Кударын аймагай Ехэ-Кударын МТС-эй зоотехник Е. М. Бахинагай үгэһөө)

Минии хүдэлмэрилдэг Куйбышевай нэрэмжэтэ колхозой гэшүүд партиин ЦК-гэй сентябрьска Пленумэй һүүлдэ гахай үсхэбэрилгэеэ эрид хүгжөөхэ гэжэ шиидэһэн байгаа. Тиигээд энэ жэлдэ 110 гахай центнер шахуу шэгнүүртэй болоторынь шахаад, гүрэндэ тушааха, худалдаха гэжэ түсэб табиһан байха юм. Харин тэрэ түсэбөө бэелүүлжэ, гахайнуудые шахаха гэхэдээ колхознай тэжээлээр дутамаг байшоо. Эгээл энэ ушарһаа боложо, үнгэрэгшэ намартаа гараһан 52 поршоонхые хабартаа шахангүй, химда сэнгээр худалдаха баатай бологдоһон байна. Тиигэжэ колхоз адагынь 50 центнер гахайн тарган мяха абахын орондо оройдоол 8 центнер абаа.

Тиигэбэшье, бидэнэр үнгэрэгшэ хабартаа эртэ, мүн энэ зундаа гараһан поршоонхонуудые намар, үбэлдөө шахажа, түсэбөө дүүргэхэ зорилготойбди.

Тэжээлээр дуталдаһан энэ жэлэйнгээ бэрхэшээлнүүдһээ һургаал абажа, колхознай хабартаа 283 гектар кукуруза таряа. Эдеэшэнтэһэн шэмэ ехэтэй буурсагуудые ехээр хуряажа абахын тулада колхознигууд болон механизаторнуудай мүнөө ургасаяа һайнаар харууһалжа байна. Мүнөө силосно барилганууд үргэн далайсатайгаар баригдажа байнхай. Гахайн фермын хажууда 625 тонно орохо силосно траншей баригдажа байна. Гахайшад өөһэдөө 50 тонно орохо силосно нэгэ нүхэ малтаад, ханаланшаа дүүргэхэ дутэлөө.

Олон янзын элбэг ехэ тэжээл бэлэдхэбэл, гахайнуудые һайнаар үсхэбэрилхэ, олоорнь шахаха аргатай болохобди.

Фермын ажал ехэтэй хүдэлмэринүүдые механизацилха

(Бичурын аймагай XIX партсъездын нэрэмжэтэ колхозой СТФ-е даагша Д. А. Слепнёвой үгэһөө)

Манай фермэ олон гахайтай томохон фермэ юм. Мүнөө фермэдэмнай хамта 400-гаад гахай тоологдоно. Тиимэһээ эдэ олон гахайнуудые эдеэлүүлжэ, байрыень сэбэрлэжэ байхын тулада олохон хүн хэрэгтэй. Гахайнуудайнгаа жэл бүри олошоржо байхада, фермэдэхи ажал ехэтэй хүдэлмэринүүдые механизацилангүй байжа болохогүй. Гахайшад гахайнуудтаа эдихэ тэжээлыень бэлэдхэхын, эдеэлүүлхын, байрыень сэбэрлэхын тулада үдэр соо 15 километр ябагаар ябана, хүсэеэ ехээр гаргана гэжэ элидхэлшэ тон зүб хэлээ. Теэд манай фермэдэ нэгэшье хүдэлмэри механизацилагдаагүй тооной. Колхозоймнай правлени, мүн Бичурын МТС-эй дирекци фермэдэмнай уһа абаха, тэжээл буйлуулха хүдэлмэрие механизацилха, дүүжэй харгы хэхые оролдоногүй.

Манай фермэдэ хэды ехэ уһан хэрэгтэй байдаг гээшэб! Теэд уһаяа хахад километр газарһаа бочкоор зөөнэбди. Харин МТС уһа бүлэдэг хэдэн насостой байһан аад, манда үгэнэгүй. МТС-эй директор нүхэр Нетёсовто насос үгыт гэжэ хандаһамнай, «һайнаар ажалладаг, олон поршоонхо абадаг бологты, бэеэ харуулагты—тииһэн хойнотнай үгэхэбди» гэжэ харюусаһан байха юм. Нэгэ насос манай фермэдэ асаржа тодхоо һаань, али тухай туһатай байха гээшэ һэм? Манай фермэдэ тэжээл хэршэхэ механизм мүн лэ байхагүй.

Зүгөөр бидэнэр хэды ехэ бэрхэшээлнүүдэй ушарааашье һаань, энэ жэлдэ 200 гаран гахай 80—90 килограмм амидын шэгнүүртэй болоторнь шахаад, гүрэндэ тушаахабди. Саашадаа гахайнгаа фермын ажал ехэтэй хүдэлмэринүүдые механизацилхын түлөө колхозоймнай правлени хэмжээ абаха ёһотой.

☆ ☆

Мэргэжэлтэд туһалха ёһотой

(Кяхтын аймагай Сталинай нэрэмжэтэ колхозой СТФ-е даагша М. Ф. Фасхутдиновай үгэһөө)

Бидэнэр гансашье түрүү дүй дүршэл тухайгаа хөөрэлдэжэ, бэе бэеэ магталсахаяа энэ зүблөөндэ ерээ бэшэ, харин дутуу дундануудаа элирүүлжэ, тэдэниие усадхан зайсуулха тобшо тодорхой хэмжээнүүдые хараалха зорилготойбди. Өөрынгөөшье колхозой байдалһаа харахадамни, эндэ хүнүүдэй хэлэһэн үгэнүүдһээшье дуулахадамни гахай үсхэбэрилгын хүдэлмэридэ ехэхэн дутагдалнууд бии байна.

Энээнэй гол шалтагааниинь юуб гэхэдэ, гахай үсхэбэрилхэ хэрэгтэ манай колхозой правлени (урдын түрүүлэгшэ нүхэр Очиров), МТС-эй хүтэлбэрилэгшэд болон мэргэжэлтэд харюусалгагүйгөөр хандадаг байгаа. Энээн тушаа нэгэ иимэ баримта байна. 1953 оной намар гахайн фермэ дээрэхи байдалай угаа ехээр муудахадань, колхозой правлени парторганизаци хоёр намайе тэндэ фермые даагшаар эльгээгээ һэн.

Типовой байраһаа байтагай юрын дулаан хото хорёошье үгы байгаа һэн. Дал сарай болон байрануудые барилгадамнай туһалалсахые бури хүйтэн болоһон хойно 4 дархашуулые правлени бидэндэ үгэһэн аад, уданшьегүй һөөргэнь бусаажа абашоо һэн. Тиигэбэшье һаань гахайн фермэдэ хүдэлдэг бидэ 5 хүн өөһэдынгөө хүсөөр үбэлжэлгэдэ бэлэдхэлэй бүхы хүдэлмэрие хэжэ, 150 гаран гахайе дулаан байраар хангаа һэмди. Тиигэжэ 40 эхэ гахайһаа 1954 ондо 493 поршоонхо абажа, гээлтэ хоролтогүй, һайнаар түлжүүлһэн байнабди.

Теэд гансашье энэ бэшэ. Гахай үсхэбэрилгэдэ олон бэрхэшээлнүүд тохёолдоно. Түбхын түрүүндэ гахайе харууһалха, үсхэбэрилхэ талаар МТС-эй мэргэжэлтэд бидэнэртэ муугаар туһална. Үнгэрэгшэ хабар манайда 111 поршоонхо үхэһэн байна. МТС-һээ манай колхоздо хүдэлдэг зоотехник нүхэр Казаков, ветфельдшер нүхэр Подонкин гэгшэд энээнэй шалтагааниинь саг дарыдань элирүүлжэ, поршоонхын үхэлые зогсоохын түлөө тэмсэлдэмнай ямаршье туһа хүргэбэгүй. Хэзээ хойно, олон толгой поршоонхын гарзалһан хойно тодоруулхадаа муу шанартай комбинированнэ тэжээл дээрэһээ болоо гэжэ тоолоо һэн. Мэргэжэлтэдэй зүгһөө үзэгдэдэг иимэ харюусалгагүй, хойрог ябадалые усадхан зайсуулха шухала байна.

Манай гахайшад яһала оролдожо һайнаар хүдэлдэг. Илангаяа нүхэд Бадмаев, Бадмаева гэгшэд ажалдаа харюусалгатайгаар хандажа, үнэн зүрхэнһөө оролдодог юм. Гахай үсхэбэрилхэ түсэбэй ёһоор мүнөө жэлэй октябриин 1-дэ 270 гахайтан байха ёһотой аад, мүнөө 244 гахайтай болонхойбди. 40 эхэ гахай бүриһөө 10—10 поршоонхо абажа, гүрэнэйнгөө түсэб үлүүлэн дүүргэхэбди гэжэ манай гахайшад бата... таар найдана. Ушар юуб гэхэдэ, поршоонхын үхэлые мүнөө зогсоогообди. Тэрээнһээ гадна, мүнөө шэнэ һунгагдаад байһан правлени (түрүүлэгшэ нүхэр Иринчеев) энэ асуудалда анхаралтайгаар хандаха бээз гэжэ һанагдана.

Баһа нэгэ ехэ дутагдал юуб гэхэдэ, ниитэ-политическэ, культурно-гэгээрэлэй хүдэлмэри гахайшадай дунда һула байна. КПСС-эй айкомой хүдэлмэрилэгшэд колхоздомнай яһала ябадаг юм. Теэд ехэнхидээ правленидэ орожо, түрүүлэгшэтэй хөөрэлдөөд лэ бусажа ябашадаг заншалтай. Иимэ ябадалые мүн лэ болиулха хэрэгтэй.

МТС-эй диренци анхарнагүй

(Тарбагатайн аймагай „Память Ильича“ колхозой СТФ-е даагша Ф. Р. Зайцевай үгэһөө)

Манай колхознигууд үнинэй гахай үсхэбэрилдэг, зарим жэлнүүдтэ горьтойхон амжалташье туйладаг, дүй дүршэл яһала һайнтай юм. Теэд колхоздо үгтэһэн гүрэнэй түсэб тоо толгойн талаар мүнөө үлүүлэн дүүргэгдээд байбашье, гүрэндөө гахайн мяха тушааха, колхоздоо олзо доход ехээр оруулха талаараа манай СТФ зорилгоёо дүүргээдүй. 1955 ондо 60 гахай шахажа, 70 центнер гахайн мяха гүрэндэ тушааха, худалдаха түсэбтэй аад, мүнөө оройдоо 7 гахай шахажа тушаагаад байнабди.

Гахайһаа ашаг олзо ехээр абахын тула гахайшадай һайнаар оролдожо ажаллаха, харууһалхаһаа гадна, гахайе элбэг һайн тэжээл ба байраар хангаха хэрэгтэй бшуу. Энэ асуудалые манай правлени, МТС-эй дирекци хоёр анхаралдаа гүйсэд абанагүй. Эгээл иимэ дээрэһээ манайхин мүнөө хүрэтэр гахайн типовой байра барьяадүй, тэжээлэй һайн базатай боложо шадаадүй байна. Энэ үедэ шахажа байһан гахайнуудай гол түлэб гурилай боро тооһоор эдеэлүүлэгдэнэ. Концентрированнэ һайн тэжээл оложошье болохо байгаа, теэд энээн тушаа колхозой правлени хэмжээ абанагүй.

Тиихэдэ үни удаанай гахай үсхэбэрилдэг, дүршэл һайнтай гахайшад манай аймаг болон республика соо олон, теэд тэдэнэй дүй дүршэлые тараажа, бүгэдын шадабари болгохо, газетэдэ толилхо талаар хүдэлмэри тон муугаар ябуулагдана. Энэ зүблөөн дээрэшье үсөөн хүнүүд түрүү дүй дүршэл, арга метод тухай хэлэбэ. Энээнһээ хойшо гахай үсхэбэрилгын хэрэгтэ бүгэдөөрөө шадал хүсэеэ элсүүлжэ, парти, правительствын табиһан зорилгые амжалтатайгаар бэелүүлэе.

Олон поршоонхо яажа абтанаб

(Тарбагатайн аймагай „Победа“ колхозой гахайшан, БМАССР-эй Верховно Соведэй депутат П. И. Григорьевагай хөөрөөнһөө)

Би гахайшанаар 19 жэл соо хүдэлмэрилжэ байнаб. Шадалаараа оролдодог, түрүүшүүлэй дүй дүршэлые хэрэглэдэг байһанай ашаар жэл бүри поршоонхонуудые олоор абадагби. Зарим жэлнүүдтэ эхэ гахай бүхэнһөө 16—17 поршоонхо абадаг байгааб. Энэ жэлдэ эхэ гахай бүхэнһөө 8 поршоонхо абаад байнаб. Гахайнуудаа үшөө дахин түрүүлжэ, мүн лэ энэ тухай олон поршоонхо абаха зорилготойб.

Би хайшан гээд олон поршоонхо абанабиб гэхэдэ, эхэ гахайнуудаа түрэлгэдэнь һайнаар бэлэдхэдэг, гүлгэлжэ байха үедэнь саг үргэлжэ һахижа түрүүлдэг, түрүүшын үдэрнүүдһээ поршоонхонуудаа һайнаар тэжээдэг байнаб. Би поршоонхонуудай гаража захалхалаар бултанайнь гарахые хүлеэлтэгүй түрүүшынхинүүдыень аршажа сэбэрлээд, эхыень хүхүүлжэ захалдагби. Хэрбээ багахан, һула бэетэй поршоонхын гараа һаань, урда хүхэнүүдтэнь табяад, томохонуудыень хойто хүхэнүүдтэнь табихада һайн байдаг. Юуб гэхэдэ, гахайн урда хүхэнүүд үехэн, ехэ һүтэй байдаг юм. Хэрбээ 14—15 поршоонхонуудай гараа һаань, заримыень үсөөн поршоонхотой гахайда заядадагби. Поршоонхонуудта машиндагдаһан шэнгэн һү, комбинированнэ тэжээл, шрот эдюулхэдэ дуратайгаар эдидэг, түргэнөөр томо болодог байна. Зунай сагта поршоонхонуудые эхэтэйнь хамта газаагуур шадаал һаа удаан ябуулхые оролдохо хэрэгтэй. Манай фермэдэ зунай һарануудта гараһан поршоонхонууд арбаад, хонохолоороо эхэтэеэ газаагуур ябажа захалдаг.

Бидэнэр гахайнуудайнгаа түрэл нэгэдүүлхэгүйн, шуһыень холилдуулхагүйн тулада ехэ хүдэлмэри хэжэ байдагбди. Манай фермын гахайнууд хоёр гүүртэ гэхэ гү, али хоёр бүлэг боложо хубаагдаад, ами аминдаа байдаг юм. Бидэнэр хоёр—гурбан жэл болоод лэ, азарга гахайнуудаа һэлгэжэ байдагбди. Мүн ондоо областьнуудһаа племенной азарга гахайнууд асарагдажа байдаг. Иигэжэ һүүлэй жэлнүүдтэ манай колхоз гахайнуудайнгаа тоо толгойе олошоруулжа, үүлтэрыень һайжаруулжа, олон гахай шахадаг болоо. Энэ жэлдэ 100 гаран гахай центнерһээ үлүү шэгнүүртэй болоторынь шахаад, гүрэндэ тушаагаабди. Жэлэй дүүрэтэр үшөө элы тооной гахай шахагдахаар хараалагдана.

В. М. Молотов пресс-конференци хэбэ

САН-ФРАНЦИСКО, июниин 25. **(ТАСС-эй тусхай корр).** Июниин 25-да В. М. Молотов Сан-Францискода байhан американска болон хари гүрэнүүдэй корреспондентнүүдтэй пресс-конференци хэбэ, энээн дээрэ табигдаhан асуудалнуудта харюусаба.

Корреспондентнүүдэй асуудалнууд ба В. М. Молотовой харюу доро толилогдобо.

Асуудал (Поль Рэнкин, Рейтер агентствын корреспондент): Господин Молотов, Германи тухай асуудал Женевскэ зүблөөн дээрэ ёhотойгоор хэлсэгдэхээр хараалагдана гээшэ гү, энэ орониие нэгэдүүлжэ болохо тухай ба тэрэниие нейтральна байлгаха тухай Та hанамжануудаа хэлэхэгүй гүт?

Харюу: Германиие нэгэдүүлхын түлөө Советскэ Союз оролдодог гэжэ Та hайса мэдэнэт. Энэ нэгэдэлгэ хадаа эб найрамдалай ба демократическа үндэhэ hуури дээрэ болохо ёhотой.

Женевскэ зүблөөн тухай хэлэхэ болоо hаа—энэ зүблөөнэй зүблэхэ зүйлнүүдые правительствонуудые толгойлогшод өөhэдөө тодорхойлхо байна. Ямар нэгэн асуудалай, жэшээнь, господин Рэнкин гэгшын табиhан асуудалшье, хайшан гээд харагдаха байhан тухайнь бидэнэр бултадаа ехээр hонирхон хүлеэхэ байнабди.

Асуудал (Уолтер Керр, «Нью-Йорк Геральд трибюн» газетын корреспондент): Господин министр, Женевскэ зүблөөн неделиhээ үлүү саг соо болохогүй гэжэ дүрбэн гүрэнүүд булта эли тодоор ойлгоно гээшэ гү?

Харюу: Женевскэ зүблөөнэй хэды шэнээн саг соо болохо тухай асуудал зүбшэн хэлсэгдээ hэн, энэ зүблөөе уридшалан тэды үдэр соо болохо гэжэ тодорхойлолтогүй гэжэ шиидхэгдээ hэн. Хэды шэнээн сагай хэрэгтэй болохые зүблөөнэй ябаса өөрөө харуулха байна.

Асуудал (Джозеф Лэш, «Нью-Йорк пост» газетын корреспондент): Гадаадын Хэрэгүүдэй Министр господин, Тайванай асуудалые шадаал hаа түргэнөөр шиидхэхэ гээшэ Нэгэдэмэл Нацануудай Организациин уялга гэжэ средада хэлэhэн үгэ соогоо Та мэдүүлээт. Советскэ Союзай ба Хитадай Арадай Республикын мүнөө үеын байдалда зохишогүй ямар нэгэн шиидхэбэриие Нэгэдэмэл Нацануудай Организациин абаа хадань Советскэ Союз тиимэ шиидхэбэриие хүндэлхэ гээшэ гү?

Харюу: Нэгэдэмэл Нацануудай Организаци уласхоорондын шухала удхашанартай асуудалнуудта өөрынгөө hууриие hайса мэдэхэ. Тайвань ба тэрэ шадарай Хитадай аралнууд тушаа хэлэхэ болоо hаа, Хитад ба Холбоото Штадуудай хоорондо сэхэ хэгдэхэ хэлсээнүүд тушаа Хитадай Арадай Республикын премьер-министр Чжоу-Энь-лайн дурадхал айхабтар ехэ удхашанартай гэжэ би hананаб. Иимэ хэлсээнүүд хэгдээ hаа, ашаа үрэтэйшье, эб найрамдалые бэхижүүлхэ хэрэгтэ ехэ удхашанартай байха hэн. Бүхы арадууд энээнэй хойноhоо эрмэлзэнэ ха юм.

Асуудал (Полина Фредерик, «Нейшилбродкастинг компаниhаа»): Господин министр, Женевскэ зүблөөндэ Формоза тухай асуудал хэлсэгдэхэ гү?

Харюу: Зүблөөндэ хэлсэгдэхэ ямар нэгэн асуудал баталагдаагүй, энэ хадаа дүрбэн гүрэнүүдэй правительствонуудые толгойлогшодой хэрэг гэжэ би хэлээ hэмби.

Асуудал (Гарнет Хорнер, «Вашингтон Ивниг стар» газетын корреспондент): Американска самолёдто болоhон добтолго тухай үсэгэлдэр господин Даллесай хэлэгшэдэ ямар нэгэн мэдээ Та хэлэжэ шадаха гүт?

Харюу: Господин Даллес энээн тухай үсэгэлдэр намда мэдээсээ hэн. Үсэгэлдэр энэ асуудалаар би ямаршье мэдээсэл абаагүй байгааб, тиимэhээ энэ мэдээсэлтэй би ехэ танил бэшэб. Тусхай информаци абамсаараа энэ асуудалаар господин Даллестай хөөрэлдэхэб.

Асуудал (Эдвард П. Морган, «Америкэн Бродкастинг Компаниhоо»): Господин министр, Зүүн ба Баруун гүрэнүүдэй хоорондо бэе бэеэ hайнаар ойлголсодог болохын тулада энэ неделиин турша соо Сан-Францискода ямар нэгэн юумэн туйлагдаа гэжэ Та тоолоно гүт? Хэрбээ туйлагдаа hаа, тэрэнь юун бэ?

Харюу: Энэ саг соо Сан-Францискода болоhон уулзалгануудай аша үрэ hайн байгаа гэжэ hананаб. Энээнтэй хамта тон тодо ямар нэгэн асуудал тухай хэлэхын аргагүй, юуб гэхэдэ, энэ уулзалганууд ехэ олон асуудалнуудые дайраhан байна.

Асуудал (Чолмерс Робертс, «Вашингтон пост энд Таймс Геральд» газетын корреспондент): Асуудалнуудые ёhотоор гуримшуулхын тулада Женевэдэ оролдолго ехээр гаргагдахагүй, имагтал ерээдүй сагта хэгдэхэ хэлсээнүүдэй процедура тухай асуудал харагдаха ёhотой гэhэн hанал бодол Баруун министрнүүд баримтална гээшэ ха. Энэ хадаа Советскэ Союзда хэр таарамжатай гээшэб?

Харюу: Женевскэ зүблөөн тухай олон янзын hанал ба хүсэлэл хэлэгдэнэ гэжэ би хэлэхэ аргатайб. Энэ хадаа правительствонуудые толгойлогшонорой хэлсэхэ асуудал гээшэ, тиимэhээ эдэ асуудалнуудые тэдэнэр өөhэдөө хаража үзөөд шиидхэхэ ёhотой.

Асуудал (Фрэнк Карпентер, Ассошиэйтед Пресс агентствоhаа): Господин Молотов, үсэгэлдэр господин Даллесай хэлэhэн үгэ тушаа Та юун гэжэ бодонот?

Харюу: Господин Даллес хадаа Америкын Холбоото Штадуудай хараа бодолые хэлэжэ үгөө. Энээнhээ хоёр үдэр урид Советскэ Союзай хараа бодолые би хэлэжэ үгөө hэм. Мүнөө үедэ энээниие лэ хэлэжэ шадаха аргатайлби даа.

Асуудал (А. Мезерик, «Дейли Миррор» гэжэ Лондонско газетын корреспондент): Господин министр, Нэгэдэмэл Нацануудай Организацида Тайвань тухай асуудал Советскэ Союз тусгаар табиха байна гү?

Харюу: Энэ асуудал мүнөө хэлсэгдэнэгүй.

Асуудал (Кришна Балараммн, Мадрасhаа индийскэ корреспондент): Формозын районд‌охи сэрэгэй байдалда өөрынгөө сэгнэлтэ үгэжэ шадаха байна гүт, эндэхи байдал муудана гү, али үгы гү, Та юун гэжэ тоолонобта?

Харюу. Танай Формоза гэжэ нэрлэдэг Тайванай районд‌охи байдал сэрэгэйнгээ талаар аюултай, эб найрамдалые эбдэжэ болохо аюултай гэжэ би бодоноб. Мүнөө үедэ эндэхи байдал мууданагүй, тиигэбэшье аюулынь үгы болоогүй гэжэ би hананаб.

Асуудал (Г-жа Вера Дин, «Гадаадын политикын Ассоциациhаа»): Господин Молотов, Танай дурадхаhан аюулгүй байдалые хамтаараа хамгаалха системын гол удхые, тэрэшэлэн аюулгүй байдалай региональна системэнүүдэй хоорондо хэдэн хүршэ оронуудтай хэлсээ хэхэ тухай господин Пинэ гэгшын дурадхалтай тэрэ системэ хэр адли гээшэб гэжэ Та хэлэжэ шадахагүй гүт?

Харюу: Европодо аюулгүй байдалые хамтаараа хамгаалха системые нёдондо жэлэй эхиндэ Советскэ Союз дурадхаhан байна. Энэ системын удхашанар юуб гэхэдэ, социальна ямаршье системэhээ дулдыдангүй Европын бүхы гүрэнүүдтэ аюулгүй байдал хангаха ёhотой. Хамтаараа аюулгүй байдалые хамгаалха европейскэ системэдэ мүнөө үедэ Германиин хоёр хуби—Германска Демократическа Республика, Германска Федеральна Республикашье хабаадалсажа болохоор хараалагдана. Германиие нэгэдүүлhэнэй hүүлээр иимэ системэдэ нэгэдэhэн Германи хабаадажа болохо байгаа. Господин Пинэ гэгшын дурадхаhантай энэ системэ ямар илгаатай байхаб, тэрэниие шэнжэлэн үзэхэ хэрэгтэй. Европодо аюулгүй байдалые хамтаараа хамгаалха советскэ проектын гол шухалань юуб гэхэдэ, Европодо сэрэгэй бүлэгүүдые, нэгэ гүрэнүүдэй нүгөө гүрэнүүдтээ харша сэрэгэй бүлэглэлнүүдые үгы хэхэ асуудалые шиидхэхэ гэhэн удхатай. Энэ проектын гол зорилго хадаа Европын бүхы оронуудта эб найрамдал ба аюулгүй байдал хангаха гэhэн үүргэтэй.

Асуудал (Ларри Лесур, «Колумбия Бродкастинг систем» гэжэ радиотелевизионно компаниин корреспондент): Господин министр, премьер Булганин Женевэдэ ерэхэ советскэ делегациие толгойлхо гү?

Харюу: Тиихэ даа.

Асуудал (Джемс Рестон, «Нью-Йорк таймс» газетын шэнжэлэгшэ): Сэр, Танhаа хоёр асуудал асуухые зүбшөөгыт. Нэгэдэхеэр, мүнөө үедэ советскэ гадаадын политикада ехэ хубилалта болоо, тусхайлбал, Югослави, Австри ба Германитай харилсаагаа ондоо болгоо гэжэ хараад, мүнөө үедэ бидэнэр ехэ hонирхонобди. Энээниие юугээр тайлбарилжа боломоор бэ? Хоёрдохи асуудал — Германиие эб найрамдалай ба демократическа үндэhэ hуури дээрэ нэгэдүүлхын түлөө байнабди гэжэ хэлэнэт, теэд энэ хэлэгшэтнай Зүүн Германида байhан гуримтайгаар бүхы Германида хабаадана гээшэ гү?

Харюу: Түрүүшын асуудал тухай хэлэхэ болоо hаа, би тэрээндэ богонёор харюусахаб. Хэрбээ господин Рестон событиин ябасатай дэлгэрэнгыгээр танилсаа hаа, гадаадын политикын талаар мүнөө үедэ Советскэ Союзай ябуулжа байдаг хэмжээ-ябуулганууд хадаа Советскэ Союзай саг үргэлжэ ябуулдаг гадаадын политикын саашанхи хүгжэлтэ, эб найрамдалые бэхижүүлхэ политика гэжэ хараха ёhотой.

Хоёрдохи асуудалаар. Германиие нэгэдүүлхэ тушаа манай дурадхалнууд, Советскэ Союзай дурадхалнууд тухай хэлэхэ болоо hаа, бидэнэр иимэ хараа бодолтойбди: Баруун Германидашье тогтоогдоhон гурим, мүн Зүүншье Германида мүнөө үедэ дэлгэрhэн гурим нэгэдэhэн Германида дэлгэрхэгүй байна. Нэгэдэhэн Германида тон ямар янзын гурим тогтоогдохоб гэхэ болоо hаа, энэ хэрэгые германска арад сүлөөтэ ниитэгерманска hунгалтануудаар шиидхэхэ ёhотой.

Бидэнэр хахад час сагтай байгаабди. Энэ сагаа хэрэглэбэбди. Танай анхаралтайгаар хандаhанда баяр хүргэхые зүбшөөгыт.

Асуудал (Поль Рэнкин, Рейтер агентствын корреспондент): Европын бүхы гүрэнүүдые хабаадуулха ёhотой аюулгүй байдалые хамтаараа хамгаалха системэ тухай Та хэлээт. США ба Канада иимэ системын бүрин эрхэтэ гэшүүд болохо ёhотой гэhэн д-р Аденауэрэй дурадхалые талархаха байна гүт?

Харюу: Аюулгүй байдалые хамтаараа хамгаалха европейскэ системэдэ оролсохоо hанаа hаа, Америкын Холбоото Штадууд хабаадаха аргатай байhандань ямаршье hэжэг манда байхагүй гэжэ бидэнэр энээнэй урда тээшье хэлэhэн байгаабди.

Түгэсхэлдөө пресс-конференци үнгэргэhэнэйнь түлөө корреспондентнүүд баяр хүргэнэ.

Польшын Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Ю. Циранкевич Индиин Премьер-Министр Дж. Неру хоёрой хамтын мэдүүлгэhээ

ВАРШАВА, июниин 26. (ТАСС). Польско Арадай Республикын Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Юзеф Циранкевич Индиин Республикын Премьер-Министр Джавахарлал Неру хоёр июниин 25-да Варшавада хамтын мэдүүлгэдэ гараа табиба. Мэдүүлгэ соонь иигэжэ хэлэгдэнэ:

Польско правительствын уряалаар Индиин Республикын Премьер-Министр Джавахарлал Неру Польшодо ерээ. Польшодо ерээд байха үедөө Премьер-Министр Неру Польско Арадай Республикын Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэтэй ба Польско правительствын бусад гэшүүдтэй хөөрэлдөө. Хоёр правительство хоюулаа эб найрамдалые хүсэдэг ба тэрэниие дэмжэдэг гэжэ эдэ хөөрэлдөөнүүд харуулаа. Хоёр оронуудта хабаатай олон асуудалнууд, тэрэшэлэн хоёр гүрэнүүдтэй хамаатай уласхоорондын удхашанартай асуудалнууд эдэ хөөрэлдөөнүүдтэ оролсоhон байна. Зүбшэн хэлсэлгэдэ орохон асуудалнуудай дунда Индо-Хитад тухай асуудал хэлсэгдээ.

Польшо Индии хоёр хоорондын харилсаанууд хани ёhоной байгаа, энээнhээ хойшошье иимэ байха гээшэ, эдэ хоёрой хоорондо арсалдаатай асуудалнууд байхагүй. Һүүлэй үедэ худалдаа наймаа дэлгэрүүлхын тулада хоёр ороной хоорондо худалдаа наймаан тушаа хэлсээнүүд баталагдаhан байгаа. Иимэ харилсаанууд саашадаашье улам хүгжөөгдэжэ, хоёр гүрэнэй хоорондохи харилсаае бэхижүүлхэ, саашадаа экономическа ба культурна талаараа холбоо барисаатайгаар харилсан ажаллалга хангаха байна.

Хоёр Премьер-Министрнүүд хэдэн оронуудай баталан абаhан табан принципүүдые зүбшөөгөөд, хоорондохи хани барисаагаа энээгээр хүтэлбэрилхэ ба үндэhэлхэ байна. Энэ принципүүдынь иимэ байна:

1. Территориальна бүрин бүтэн байлгые ба суверенитедые хүндэлэлсэхэ;
2. добтолоосохогүй;
3. экономическа, политическа гү, али идеологическа шэнжэтэй али нэгэн шалтагаанаар бэе бэеынгээ дотоодын хэрэгтэ оролсохогүй;
4. тэгшэ эрхэтэй байха, бэе бэеынгээ ашаа үргэлхэ харилсаха ба,
5. амгалан ёhoop зэргэ ажаhууха.

Индо-Хитадта боложо байhан байдалай түлөө, мүн Женевскэ хэлсээнүүдые дүүргэхэ хэрэгтэнь индо-хитадтахи гүрэнүүдтэ тохёолдоhон бэрхэшээлнүүдэй түлөө Премьер-Министрнүүд ехэ hанаагаа зобоно. Ганса Индо-Хитадта бэшэ, харин бүхы Дальна Востогто ба бүхы дэлхэй дээрэ эб найрамдалай хэрэгэй түлөө Женевскэ хэлсээнүүдтэ хабаатай гүрэнүүд тэрэниие бүримүhэн дүүргэхэ, хэлсээнүүдэй тогтоолнуудай зааhанай ёhoop hунгалтанууд үнгэргэгдэхэ ёhотой. Иигээд байхадаа Азиин зүүн урдахи эдэ оронуудта бэеэ даанхай байдал хангагдаха, эдэнэй хани харилсаан зүб hайн үндэhэ hуури дээрэ тогтоогдохо болоно.

Премьер-Министрнүүд өөhэдөө уулзажа, хоёр гүрэнүүдтэ хабаатай асуудалнуудаар hанал бодолоо андалдан хөөрэлдэhэндэ аргатай байhандаа тэдэнэр баясана. Хэлсээнүүдэй дүнгүүд хоёр гүрэнэй хоорондохи хани харилсаае саашадаа бэхижүүлхэ хэрэгтэ туhалха, тиигэжэ бүхы дэлхэй дээрэ эб найрамдалай хэрэгтэ туhалха байна.

Эб найрамдалай Бүхэдэлхэйн Ассамблейдэ

ХЕЛЬСИНКИ, июниин 26. **(ТАСС-эй тусхай корр.).** Эб найрамдалай Бүхэдэлхэйн Ассамблейн комисси энэ үглөөгүүр хүдэлмэреэ үргэлжэлүүлээ. Ассамблейн пленарна заседани советскэ уранзохёолшо А. Фадеевэй түрүүлэлгэ доро нээгдээ. Румыниин национальна агууехэ суглаанай гадаадын хэрэгүүдэй комиссиин түрүүлэгшэ профессор Лотар Радачану хамагhаа түрүүлэн үгэ хэлээ.

Дүрбэн гүрэнүүдэй правительствонуудай толгойлогшонорой хабаадалгатайгаар болохоёо байгаа зүблөөн тушаа абтаhан шиидхэбэри бүхы дэлхэйн арадуудай туйлай ехэ оролдолго гаргаhанай аша үрэ мүн болоно гэжэ английска ниитын ажал ябуулагша Моника Фелтон мэдүүлээ.

Бүхы дэлхэй дээрэ эб найрамдал хангахын, уласхоорондын арсалдаата асуудалнуудые шиидхэхын тулада ООН-эй Уставай ямар ехэ удхашанартай байhан тухай Австралиин түлөөлэгшэ Джесси Стрит гэгшэ хэлээ.

Сенатор Эмилио Серени (Итали) Италида эб найрамдалай түлөө тэмсэлэй ехээр дэлгэржэ байhан тухай хөөрөө.

Франциин республикын Соведэй гэшүүн Дебю-Бридел, Италиин христианско-демократическа партиин залуушуулай организациин Национальна соведэй гэшүүн Умберто Дзаппули, английска эрдэмтэ профессор Бернал, советскэ уранзохёолшо И. Эренбург, чилийскэ делегациие толгойлогшо Бальтасар Кастро, Эрриогой тусхай түлөөлэгшэ — Вьеннэ, французска уранзохёолшо Жан-Поль Сартр, Отто Нушке (ГДР) гэгшэд заседани дээрэ мүн лэ үгэ хэлэhэн байна.

ХЕЛЬСИНКИ, июниин 27. (ТАСС). Урдань Чилиин депутадуудай палатын түрүүлэгшэ байhан Бальтасар Кастро үсэгэлдэр үдэрэй заседанида үгэ хэлэхэ зуураа, Чилиие, мүн Латинска Америкын бүхы оронуудые США-гэй монополинуудай дарлалтаhаа экономическа талаарнь сүлөөлхэ шухала байhан тухай заагаа.

Французска уранзохёолшо Жан-Поль Сартр, Эб найрамдалай Бүхэдэлхэйн Ассамблейн делегадуудаар халуунаар угтагдан ехэ үгэ хэлээ.

Германска Демократическа Республикын премьер-министрын орлогшо О. Нушке германска проблемэ тухай, Варшавска договорой удхашанар тухай дэлгэрэнгы үгэ хэлээ.

ХЕЛЬСИНКИ, июниин 27. **(ТАСС-эй тусхай корр.).** Германиие зэбсэгжүүлгэдэ эсэргүү тэмсэлэй уласхоорондын еврейскэ комитедэй гэшүүн Ив Жуффа Эб найрамдалай Бүхэдэлхэйн Ассамблейн үсэгэлдэр үдэшын заседани дээрэ түрүүлэн үгэ хэлээ.

Студентнүүдэй уласхоорондын союзай генеральна секретарь Иржи Пеликанай эльгээhэн бэшэг Ассамблейн заседани дээрэ уншагдаа. Эб найрамдалай түлөө хүдэлөөндэ hүүлэй үедэ студентнүүдэй шэнэ шэнэ организацинууд нэгэдэнэ гэжэ тэрэ бэшэг соонь заагдана. Бүхы дэлхэй дээрэ эб найрамдалые бэхижүүлхын түлөө тэмсэлдэ бүхы дэлхэйн студентнүүд бүхы эрдэм мэргэжэлээ, өөhэдынгөө хүсэ шадалые элсүүлхэ юм гэжэ бэшэг соонь найдуулагдана.

Люксембургска арадай ехэнхи хубинь Баруун Германиие дахинаа зэбсэглэлгэдэ эсэргүүгээр тэмсэнэ гэжэ Люксембургын хүдэлмэришэдэй түлөөлэгшэ Петер Клейн заагаа.

Урда-Африканска Союзай түлөөлэгшэ драматург, режиссер Ульямс, Петрос Коккалис (Греци). Крутицкиин, Коломенскиин митрополит Николай, англиканска сүмын түлөөлэгшэ Гловер (Австрали), эб найрамдалай бүхэкипрскэ комитедэй түрүүлэгшэ Потамитис, иракска делегациин гэшүүн Мунир Хади, юристнүүд-демократуудай уласхоорондын ассоциациин генеральна секретарь Норман (Франци) гэгшэд заседани дээрэ мүн лэ үгэ хэлэhэн байна.

ООН-эй ойн баярай сесси хаагдаба

САН-ФРАНЦИСКО, июниин 26. (ТАСС). ООН-эй Уставта гар табигдаhаар 10 жэл болоhоной ойдо зорюулагдажа зарлагдаhан Нэгэдэмэл Нацануудай Организациин ойн баярай сесси ООН-эй Генеральна Ассамблейн сессинүүдтэ түрүүлэгшээр hуугшадай үгэ хэлэhэнэй удаа мүнөөдэр дүүрэбэ.

Ойн баярай сессиин хаагдахын урда тээ Ван Клеффенс (Голланди), Пирсон (Канада), Падилья Нерво (Мексика), Энтезам (Иран), Ромуло (Филиппины), Спаак (Бельги) гэгшэд үгэ хэлээ.

Ажалшадые гэр байраар хангахын тула республика соо ехэ олон барилга хэгдэнэ. Табадахи табанжэлэй турша соо ПВЗ-гэй олон тоото ажалшад шэнэ байратай болоо.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: ПВЗ-гэй капитальна барилгын таhагай барижа дүүргэhэн гэр.

В. Муллерай фото.

Прибайкальска аймагай культурын эмхи зургаануудаар

Аймаг дотор культурно-гэгээрэлэй эмхи зургаанууд яhала олон юм. Худөөгэй 5 клуб, 4 библиотекэ, уншалгын байшан, аймагай библиотекэ, Культурын байшан тэндэ бии гэжэ тоологдоно. Гадна, аймагай 7 колхозуудhаа 6-нь клубтай юм. Тиихэдэ ой модоной, загаhанай, нютагай промышленностиин предприятинуудта хэдэн олон культурна эмхи зургаанууд бии. Эмхи зургаануудай зариманиинь үнэхөөрөө муу бэшээр хүдэлмэрилнэ гэжэ тэмдэглэхэ хэрэгтэй. Тэдэнэй тоодо Горячинска худөөгэй клуб, Юговска уншалгын байшан, аймагай библиотекэ болон «Путь к коммунизму», Чкаловэй нэрэмжэтэ колхозуудай клубууд оролсоно.

Жэшээнь, Чкаловай нэрэмжэтэ колхозой клубай дэргэдэ уранhайханай самодеятельностиин кружогууд хүдэлмэрилнэ. Клубта хүгжэмэй инструментнүүд, стол дээрэхи наадануud гэхэ мэтэ булта бии юм. Энэ колхозой гэшүүд өөрынгөө клубые культурын ёhотой гуламта гэжэ тоолодог. Тэндэ хододоо хүн зон олон байдаг.

Гэбэшье, аймаг доторхи бусад клубууд болон библиотекэнүүд булта иимэ байдалтай бэшэ. Батуринска худөөгэй клуб (даагшань нүхэр Михайлова) хэдэн үдэрөөр хаалтатай байдаг. Хаа яа клубта танца эмхидхэгдэхэhээ бэшэ, ондоо культурна ямаршье хэмжээ-ябуулганууд үнгэргэгдэнэгүй. Нестерово, Батурино тосхонуудай, мүн Молотовой нэрэмжэтэ колхозой залуушуул сүлөөтэй сагаа иигэжэ hонигүйгөөр үнгэргэнэ.

Клубай совет гэжэ бии аад, юушье хэдэггүй байна. Мүн клубай хүдэлмэридэ эндэхи долоон жэлэй hургуулиин багшанар оройдоошье хабаадалсадаггүй. КПСС-эй ЦК-гэй январска Пленумэй тогтоол тушаа харуулан ойлгуулха агитаци клубта үшөө эмхидхэгдээдүй байhаар.

Гадна, Каменска худөөгэй клуб мүн лэ хангалтагүйгөөр хүдэлмэрилнэ. Клубта үнгэргэгдэдэг бүхы культурна хүдэлмэри кино, танцаар хизаарлагдадаг байна. Эндэхи Сталинай нэрэмжэтэ колхозтой зэргэлээд Итанцын леспромхоз оршодог, тиимэhээ колхозно залуушуулhаа гадна хүдэлмэришэн залуушуул эндэ олон юм. Эдэнэй хүсые элсүүлжэ уранhайханай самодеятельностиин кружогуудые эмхидхэхэ болон бусадшье хэмжээ-ябуулгануудые үнгэргэхэ арга боломжо эндэ бии. Теэд тус клубые даагша нүхэр С. Усольцев ехэнхи сагаа архи ууже үнгэргэдэг юм.

Аймгүйсэдкомой культурын таhаг (даагшань нүхэр Андреев) Каменскэ худөөгэй клубай хүдэлмэриие хоёрдохи жэлээ шалган хаража байгаа гэбэшье, мүнөө болотор энэ клубые шэнэ даагшые бэдэрhээр.

Тиихэдэ Маленковой, Хрущевэй нэрэмжэтэ колхозой клубуудай хүдэлмэриие мүн лэ hайн гэхээр бэшэ. Колхозно таряашадай урда партиин правительствын табиhан зорилгонуудые бодото дээрэнь бэелүүлхэ хэрэгтэ культурно-гэгээрэлэй эмхи зургаануудай дүүргэдэг үүргые эдэ колхозуудай хүтэлбэрилэгшэд тооногүй гэжэ хэлэхэдэ болоно.

Аймагай Культурын байшан культурно-гэгээрэлэй бусад эмхи зургаануудта жэшээ боложо шадаагүй. Тэрэниие эрхилэгшэ нүхэр Попков хүдэлмэреэ hонирхолтой, удха hайтай болгохын түлөө оролдоногүй. Культурын байшанда кино гаргагдахаа гадна, уншагшадай конференци, литературна вечер гэхэ мэтэ хэмжээ-ябуулганууд үнгэргэгдэдэггүй байна.

Аймаг доторхи культурын эмхи зургаануудай хүдэлмэриие hайжаруулха тушаа аймгүйсэдкомой культурын таhаг эрид хэмжээ абаха зэргэтэй.

А. Гаврилов.

Нүүдэл культбаза

Тарбагатайн аймагай Ехэ-Куналейн худөөгэй Культурын байшан ба худөөгэй библиотекэ Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой гэшүүдые, МТС-эй механизаторнууд болон Ехэ-Куналей тосхоной хүн зониие культурна талаарнь хангадаг юм.

Культурын байшангай дэргэдэ лекторнүүдэй нэгэдэл, саг үргэлжэ хүдэлмэрилдэг худөөгэй лекторий бии. КПСС-эй ЦК-гэй январска Пленумэй болоhоной hүүлээр тус лекторскэ нэгэдэл хүдэлмэреэ элитэ hайжаруулаа. Пленумэй тогтоолтой ажалшадые танилсуулха, тэрэ тогтоолые бодотоор бэелүүлхэ тухай, мүн уласхоорондын байдал болон бусадшье темэнүүдээр хамта дээрэ 76 лекци уншагдаhан байна. Лекцинүүд Культурын байшанда, фермэнүүд, гүүртэнүүд, таряанажалай бригадануудта уншагдана.

Парти, правительствын шиидхэбэринүүдтэй ажалшадые танилсуулха, колхозой, МТС-эй хараалhан ажахын-политическа хэмжээ-ябуулгануудые үнгэргэхэ хэрэгтэ Ехэ-Куналейн культурын хүдэлмэрилэгшэд туhалалсадаг юм. Жэшээлхэдэ, эндэхи Ленинэй нэрэмжэтэ колхоз зунай бэлшээриин газарнуудые hайнаар хэрэглэжэ, малайнгаа ашаг шэмыень эрид дээшэлүүлхын тула колхозойнгоо центрhээ 60—70 километр холо газарнуудта малаа нүүлгэhэн байна. Тэдэ газарнуудта 100 гаран малшад ажаллана. Эдэнэй культурна эрилтые хангахын тула Ехэ-Куналейн Культурын байшан (директорынь нүхэр Гусляков) нүүдэл культбаза эмхидхэhэн юм. Культбазада лектор, медицинскэ хүдэлмэрилэгшэ, библиотекарь, Культурын байшангай дэргэдэхи уранhайханай самодеятельностиин коллективhээ 7—8 хүн, баянист оролсоно. Мүн культбаза нүүдэл кино бии. Культбазынхид гүүртэ, отара бүхэндэ хоёр дахин ябаhан байна. Эдэнэр ошоhон газартаа хоногой турша дотор байжа, малшадта кино, концерт харуулна, лекци уншана.

Үнгэрэгшэ май hарада культбазынхидтай Ехэ-Куналейн МТС-эй главна агроном Кулаковский гаралсаа hэн. Нүхэр Кулаковский КПСС-эй ЦК-гэй январска Пленумэй тогтоолые бэелүүлгэ ба малшадай саашанхи зорилгонууд тухай лекцинүүдые уншаhан байна.

Культурын байшангай дэргэдэхи уранhайханай самодеятельностиин коллективэй табиhан hонирхолтой концерт, мүн кино малшад хараа. Культбазынхид малшадай улаан булангуудые шэмэглэн гоёолсожо, түхеэрэлсэжэ, радиоприёмнигуудые тодхожо үгэhэн байна. Мүн хүндэлэлэй болон показателиин доскануудые түхеэржэ, «дайшалхы хуудаhанууды» гаргалсажа үгөө.

Ехэ-Куналейн худөөгэй библиотекэ 40—50 номууд, брошюрануудhаа бүридэhэн нүүдэл библиотекэнүүдые эмхидхэжэ, гүүртэ, фермэнүүдтэ эльгээгээ. Тэдэнэй номуудыень hарадаа 2—3 дахин hэлгүүлдэг юм. Культбазынхидаар ябалсаhан медицинскэ хүдэлмэрилэгшэ фермэ, гүүртэнүүдээгүүр ариг сэбэрые сахиха болон үбшэнhөө hэргылхэ хэмжээ-ябуулгануудые үнгэргэнэ.

Малшадай культурна эрилтые хангаха тушаа оролдолго гаргаhанайнь түлөө малшад культбазын хүдэлмэрилэгшэдтэ баясхалан хүргэжэ ба дахинаа түргөөр ерэжэ байхыень хүсэдэг байна.

В. Васильев.

Редакторай орлогшо О. ГОМБОЕВА.

Адрес редакции: г. Улан-Удэ, ул. Ленина, 26. Телефоны редакции: редактора — 46-32, заместителя редактора — 32-74, отв. секретаря —27-37, партийной жизни, сельского хозяйства— 47-59, пропаганды и переводов — 35-14, культуры и быта, промышленности—34-05, местной информации и писем — 24-74, корректорская—32-67, бухгалтерия 37-32. Для междугородных переговоров — 16.

Н—00493. Типография отдела издательств и полиграфической промышленности Министерства культуры БМАССР. Зак. № 3298